

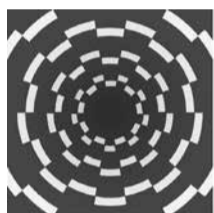
Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 19 (662)

LIETUVOS MOKSLO TARYBOS PRANEŠIMAS

KVIEČIAME SIŪLYTI KANDIDATUS Į LIETUVOS MOKSLO TARYBOS KOMITETŲ NARIUS

Lietuvos
mokslo
taryba

Švietimo, mokslo ir sporto ministro Algirdo Monkevičiaus sudarytos atrankos grupės kviečia mokslininkus, valstybės, mokslo ir studijų institucijas, mokslininkų organizacijas siūlyti kandidatus į Lietuvos mokslo tarybos Humanitarinių ir socialinių mokslų komiteto bei Gamtos ir technikos mokslų komiteto narius. Mokslininkai savo kandidatūras taip pat gali teikti savarankiškai. Atranka vykdoma į 4 Humanitarinių ir socialinių mokslų komiteto ir 5 Gamtos ir technikos mokslų komiteto narių vietas, pasibaigus penkerių metų kadencijai. Siūlymai priimami iki 2020 m. lapkričio 19 d. 17.00 val.

Reikalavimai kandidatams nustatyti Tarybos nuostatuose. Kandidatai turi būti

nepriekaištingos reputacijos, aktyviai mokslinį darbą dirbantys mokslininkai, turintys mokslo organizavimo, tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo, ekspertinio darbo patirties Lietuvos ir Europos Sąjungos mokslo, technologijų ir ūkio plėtros klausimais. Kandidatai į Tarybos narius atrankos grupėms turi pateikti šiuos dokumentus:

- raštišką sutikimą kandidatuoti, nurodant, į kurio komiteto – Humanitarinių ir socialinių mokslų ar Gamtos ir technikos mokslų – narius kandidatuojama (PDF),
- institucijos lydraštį, jei kandidatą siūlo institucija (PDF),
- kandidato gyvenimo ir veiklos aprašymą su kontaktiniais duomenimis (DOC),
- ne ilgesnį kaip dešimties svarbiausių mokslinių publikacijų sąrašą.

Gyvenimo veiklos aprašymai, pasirašyti sutikimai ir publikacijų sąrašai turi būti siunčiami el. paštu info@lmt.lt. Atkreipiami dėmesį, kad visus dokumentus atrankos grupės turi būti gavusios ne vėliau kaip 2020 m. lapkričio 19 d. 17.00 val.

Nauji Tarybos nariai atrenkami ir teikia-

mi tvirtinti Tarybos nuostatų 15–21 punktuose nustatyta tvarka. Atrankos grupės atrinks ir pateiks švietimo, mokslo ir sporto ministru 8 kandidatus į Tarybos Humanitarinių ir socialinių mokslų komiteto narius ir 10 kandidatų į Tarybos Gamtos ir technikos mokslų komiteto narius. Prieš teikdama siūlomų kandidatų sąrašą Vyriausybei, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija jį viešai paskelbs ir sudarys galimybę apsvaistinti visuomenei. Kandidatų atranka vykdoma vadovaujantis Lietuvos mokslo tarybos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. birželio 22 d. nutarimu Nr. XIII-499, ir švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. V-1662. Išsamesnė informacija tel. +370 670 32435.

Atrankos grupės Humanitarinių ir socialinių mokslų komiteto nariams pasiūlyti vadovė

Justina Poškiene

Atrankos grupės Gamtos ir technikos mokslų komiteto nariams pasiūlyti vadovas

Ričardas Rotomskis

Archeologų motina vadinama prof. Rimutė Rimantienė sutiko 100-ąjį gimtadienį

ŠIAME NUMERYJE

Atnaujinama Lietuvos mokslo taryba ● 1 p.

XVI Lietuvos mokslininkų sąjungos suvažiavimas ● 1 p.

Baltarusijos visuomenininkės, neseniai tapusios VDU studente, patirtis ● 1–2 p.

Tarptautinis Lietuvos universitetų įvertinimas ● 2 p.

Valstybės simboliai – visuomenės brandai ● 3 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai ● 3, 4 p.

Nauji Lietuvos mokslininkų projektai ● 4, 5 p.

Tęsiame diskusiją apie elektromagnetinę spinduliuotę ● 5 p.

Neeilinės sukaktys: R. Rimantienėi – 100 metų, V. Adamkui – 94 metai ● 6, 7 p.

Mokslo istorijos puslapiuose – V. Pocius ir P. Leonas ● 8, 9 p.

Mokslo ir meno pasaulyje ● 10 p.

Tautos istorijos puslapiai ● 12 p.

BALTARUSIJOS PAMOKA PASAULIUI

„Per ilgai tylėjome ir nesidomėjome...“

„Nuo pat pirmųjų dienų, kai Baltarusijos valdžia griebėsi smurto, žmonės pasiruošė viskam. Jie yra bebaiviai. Pasaulį sužavėjo baltarusių protestų kūrybiškumas. Dabar prie jų prisideda ir vaikai, ir pensininkai. Tačiau svarbiausia ir karčiausia pamoka man yra ta, kad aktyviais ir atsakingais piliečiais reikia būti visada – kontroliuoti valdžią, kad išvengtume autoritarizmo. Mūsų šalies problema – per ilgai tylėjome ir nesidomėjome, todėl dabar mokame tokią didelę kainą“, – tikina populiarus baltarusių politikos tinkle raštininkė, aktyvistė Volha Pavuk,

kuri nuo rugsėjo vidurio gyvena Lietuvoje ir studijuoja Vytauto Didžiojo universitete.

2011-aisiais Volha Pavuk kartu su vyru Andrejumi sukūrė populiarų „YouTube“ kanalą „Rudobelskaja pakazucha“, kuriame pasakojama apie nepagražintą Baltarusijos

kasdienybę jos gimtame miestelyje Oktiabrskė. Ji taip pat yra visuomeninės organizacijos „Tell the Truth“ (liet. „Sakyk tiesą“) narė. Rugsėjūtį prasidėjus protestams, Volha ir Andrejus aktyviai prie jų prisijungė, tačiau

■ Nukelta į 2 p.

LMS XVI suvažiavimas

Šių metų lapkričio 20 d. įvyks XVI Lietuvos mokslininkų sąjungos ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas. Pradžiai – 14 val. Dėl pandemijos suvažiavimas vyks nuotoliniu būdu, naudojantis „Zoom“ programa. Visus, norinčius dalyvauti suvažiavime, prašome užsiregistruoti iki lapkričio 17 d. 20 val., naudojantis šia nuoroda: <https://forms.gle/kxZmrqghkVbfl7U4A>.

Prisijungimo nuorodą užsiregistruojantiems dalyviams išsiųsime, pasibaigus registracijai. Prisijungti prie „Zoom“ bus galima suvažiavimo dieną, ne anksčiau kaip nuo 13.45 val. Nuorodą prisijungti prie „Zoom“ gausite el. pašto adresu, kurį būsite parašę registracijos formoje.

SVEIKINIMAS

Lietuvos mokslininkų sąjunga Latvijos Nepriklausomybės dienos proga sveikina Latvijos mokslininkų sąjungos narius ir visą broliškos Latvijos akademinę bendruomenę

LMS taryba

BALTARUSIJOS PAMOKA PASAULIUI

„Per ilgai tylėjome ir nesidomėjome...“

■ Atkelta iš 1 p.

dėl policijos grasinimų turėjo pasitraukti į Lietuvą.

„Po prezidento rinkimų, kai trims dienoms atjungė internetą, žmonės ištiko šokas... Mano vyrą areštavo, policija mane stebėjo, tai buvo baisu. Bet aš, partizanų palikuonė, išėjau į gatvę. Žmonės pradėjo rinktis, parengėme reikalavimus vietos valdžiai, pasirašinėjome nacionalines peticijas, atvirai reikėme nepritarimą smurtui ir falsifikacijoms... Kadangi policija įvardijo mane kaip masinių renginių ir maištų organizatorę, turėjau išvykti iš šalies, kad nebūčiau suimta“, – pasakoja V. Pavuk.

Esminis kriterijus valdininkui – būti lojaliam Lukašenkai

Baigusi pedagogikos studijas Baltarusijoje, Volha nusprendė pakeisti kryptį – studijavo Švedijos viešojo administravimo institute, kur turėjo galimybę artimiau susipažinti su viešojo valdymo skirtumais Baltarusijoje, Lietuvoje ir Švedijoje. Dabar tęsia studijas Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) politikos mokslų magistrantūroje. Šį sprendimą ji priėmė, norėdama prisidėti prie Baltarusijos politinės kultūros pokyčių. „Baltarusių jaunimas, norintis sužinoti, kaip reikia valdyti savo šalį, turi vykti į užsienį. Mūsų viešojo administravimo sistemą ištikusi gili krizė. Pirmasis ir esminis kriterijus, kaip ateiti į valdžią Baltarusijoje, yra būti lojaliam Lu-

kašenkos ideologijai. Dėl to šalyje turime tik vieną akademiją, kuri ruošia politikus, ir ji yra visiškai pavaldi prezidentui. Kaip žmogus, gerbiantis žmogaus teises, teisinę valstybę ir vyriausybės sprendimų skaidrumą, tokią akademiją laikau beverte“, – paaiškina aktyvistė.

Volha sako, kad kol kas padėtis neteikia daug vilties. Negana to, situacija Minske ir mažesniuose miesteliuose yra labai skirtinga. Oktiabrske visi protestų už laisvus rinkimus dalyviai buvo nubauti pinigėmis bandomis – tai sukėlė didelį spaudimą, nes miesteliuose žmonės dažnai neturi alternatyvių būdų užsidirbti, neskaitant darbo valstybinėse organizacijose. „Aš nejučiu didelio optimizmo. Žinau, kad, netgi jei Lukašenka pasitrauks iš Baltarusijos, mūsų kaimų gyventojai ir toliau dešimtmečius mąstys „lukašenkiškai“, o ir ekonominių problemų greitai neišsprendsime. Bet vis vien vilioji, kad jis pasitrauks ir mes galėsime pradėti kelią aukštyn, nes *status quo* reiškia tik smukimą“, – tikina V. Pavuk.

Vilnius – politinė Baltarusijos sostinė

Lietuvoje aktyvistė dažnai lankydavosi dar iki rugpjūčio įvykių. Jos žodžiais tariant, Vilnius yra politinė Baltarusijos sostinė. Čia yra įsikūrę šios šalies tarptautiniai institutai, kurių veikla Baltarusijoje uždrausta. Surengti seminarą politinėmis temomis, pasamdyti lektorių, gauti jam vizą – sudėtinga. Todėl

Baltarusijos jaunimas reikalauja, kad A. Lukašenka pasitrauktų. Volhos Pavuk asmeninio archyvo nuotr.

Protesto mitinge. Volha Pavuk (dešinėje)

V. Pavuk dažnai skraidydavo į Lietuvos sostinę. Tinklaraštininkė seka ir mūsų šalies politiką, sako, kad tarp jos draugų yra ir jaunų Lietuvos politikų.

Dalindamasi įspūdžiais apie studijas Lietuvoje, kurios kol kas apsiribojo daugiau nuotoline forma dėl pandemijos, Volha Pavuk neslepia, kad kontrastas su jos gimtosios šalies universitetais yra labai ryškus. „Nė kiek neperdedu sakydama, kad VDU ir Baltarusijos universitetai yra tarsi skirtingos visatos. Tai visiškai kitokia sistema ir savidisciplinos lygis. VDU dėstytojai – draugiškesni. Tu jauti, kad jie išklauso ir nori padėti, o ne tik klausinėti. Džiaugiuosi, kad galiu patirti šį skirtumą“, – įspūdžiais dalinasi magistrantė.

Gyventi įtampoje jau buvo įprasta

Pasak baltarusės, užsienyje gyvenantys jos tautiečiai visais įmanomais būdais palaiko savo gimtinę – bendradarbiauja su juos priglaudusių šalių vyriausybėmis, kad atkreiptų pasaulio bendruomenių dėmesį į baltarusių problemas, kompensuoja nubautų tėvynainių baudas. „Koks geriausias būdas padėti? Žinoma, pinigai. Puikias karjeras

pasiekę baltarusiai, gyvenantys užsienyje, padėjo žmonėms sumokėti baudas, atsigauti po sužalojimų ir areštų. Tikiuosi, kad jie ir toliau palaikys kovą už laisvę Baltarusijoje“, – viliasi tinklaraštininkė.

Pasak Volhos Pavuk, ji pati nenorėjo palikti gimtinės. Gyvenimas įtampoje jai buvo tapęs įprastu dalyku. Tačiau jai kartu su vyru ir vaikais išvykus į Egiptą, Baltarusijoje neramumai pasiekė viršūnę. „Draugai įtikino negrįžti, nes ten jau buvo karinė diktatūra, neturėjome galimybės išvengti bėdų. Aš jau buvau gavusi šaukimus į teismą. Todėl nusprendėme vykti į Vilnių – dėl mano studijų VDU ir todėl, kad S. Tichanovskaja jau buvo čia“, – paaiškina baltarusė.

Šiandien ji su šeima gyvena Vilniuje, vaikai eina į mokyklą rusakalbiamis. Volha džiaugiasi čia prieinamomis sąlygomis, tačiau tikina labai norinti sugrįžti ir dirbti savo gimtinėje. „Mūsų žmonės nusipelnė geresnių vadovų, geresnio gyvenimo. Per paskutiniuosius 10 metų savo veikla jau prisidėjau prie šalies politinių pokyčių. Įstojau į universitetą, kad galėčiau tai daryti dar efektyviau.“ Parengta pagal VDU komunikacijos grupės atstovo Martyno Gedvilos pranešimą ■

LIETUVOS UNIVERSITETŲ TARPTAUTINIS PRIPAŽINIMAS

Aukštas įvertinimas pedagogikos, gyvybės ir socialinių mokslų studijoms

Martynas Gedvila

Žurnalas „Times Higher Education“ (THE) spalio 28 d. pristatė pasaulio universitetų reitingą atskirose studijų srityse. Čia pristatytos aukštojo mokslo institucijos, siūlančios geriausias pasaulyje studijas konkrečioje pasirinktoje srityje. Į konkurencingą sąrašą pateko ir Vytauto Didžiojo universitetas (VDU), gavęs aukštus įvertinimus už vykdomas pedagogikos, gyvybės mokslų ir socialinių mokslų studijas. Šį rugsėjį VDU pirmą kartą pateko ir į bendrą THE pasaulinį universitetų reitingą, laikomą didžiausiu pasaulyje. Čia universitetui buvo skirta aukšta 311-oji vieta tarptautinės perspektyvos kategorijoje.

„Reitingavimas pagal studijų kryptis yra daug informatyvesnis potencialiems Lietuvos ir užsienio studentams ir partneriams, nei bendras universitetų reitingas. Šis reitingas atskleidžia, kuriose studijų kryptyse

universitetas yra stipriausias regione bei pasaulyje. Pavyzdžiui, VDU yra tarp stipriausių regione ugdymo moksluose, mokytojų rengime. Mūsų universitetui įsitraukus į Europos Sąjungos finansuojamą Europos universitetų aljansą, jis yra tarp Europos aukštojo mokslo erdvės elitinių institucijų, o tai dar labiau didina studijų pripažinimą ir patrauklumą“, – teigia VDU mokslo prorektorė prof. Julija Kiršienė.

Studijų sričių reitinge Vytauto Didžiojo universitetui THE skyrė aukštą 501+ vietą tarp visų pasaulio universitetų pedagogikos studijų srityje, įvertinant įdirbį VDU Švietimo akademijoje ir Edukologijos tyrimų institute, kur pagal su tarptautiniais partneriais atnaujintą studijų modelį rengiami mokytojai, akcentuojant ne tik dalyko ir specializacijos išmanymą, bet ir visapusiškas studijas. Aukštą įvertinimą VDU pelnė ir už vykdomas gyvybės bei socialinių mokslų studijas, kur jam buvo skirta atitinkamai

601–800 ir 601+ vieta. Reitingo vertinimo kriterijai visose srityse atsižvelgė į universitetų mokymosi aplinką (dėstytojų, mokslinius tyrimus, citavimą, tarptautiškumą ir industrijos pajamas (inovacijas).

Iš viso THE reitinge buvo įvertintos pasaulio universitetuose vykdomos studijos vienuolikoje sričių: menų ir humanitarinių mokslų, verslo ir ekonomikos, klinikinių ir sveikatos mokslų, informatikos, pedagogikos, inžinerijos, teisės, gyvybės, fizinių, socialinių mokslų ir psichologijos.

Reitinge geriausių įvertinimų susilaukė JAV ir D. Britanija – šių šalių universitetų buvo daugiausia visų sričių pirmuose dešimtuose. Pedagogikos, verslo, menų, teisės ir psichologijos studijų lyderis – Stanfordo universitetas (JAV). Oksfordo universitetas (D. Britanija) išsaugojo pirmąją vietą tiek informatikos, tiek klinikinių ir sveikatos moks-

VDU rūmai Kaune. J. Petronio nuotr.

lų srityse. Inžinerijoje ir gyvybės moksluose pirmoji vieta skirta Harvardo universitetui (JAV), fizinių mokslų srityje – Kalifornijos technologijos institutui. Bendrame THE reitinge VDU užima 1001+ vietą. Iš viso šiame reitinge kasmet įvertinama per 1,5 tūkst. geriausių pasaulio aukštųjų mokyklų. Parengta pagal VDU pranešimą ■

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Valstybės darnios raidos kūrimas

2. Tas „prakeiktas nuolankumas“

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Nesenai gavome Nacionalinio susivienijimo biuletenio „Susigrąžinkime valstybę“ pirmąjį – spalio mėnesio – numerį. Šis leidinys galėtų tapti politiniu žurnalu, kokio jau seniai pasigedome.

Tik norisi perspėti šio leidinio rengėjus, kad nepasiduoję pagundai prisistatyti vieninteliais, kurie... visada teisūs. Tokią partiją jau kadaise turėjome. Baikite žaisti svetimžodžiais ir keiskite pavadinimą. Pavadinimas „Tautos susivienijimas“, vietoje nuvalkioto „NS“, daug geriau atspindėtų visuomenės lūkesčius. Niekas dabartinėje judrioje visuomenėje nebeskirto žmonių pagal žemynus, rases arba tautybes, bet ir nepaneigia svarbiausio dalyko: valstybė yra tautos namai. Kiekviena tauta turi tokią teisę. Todėl net arogantiškasis R. T. Erdoganas ar naujai politikų kartai bandantis atstovauti Emanuelis Makronas galų gale turėtų suprasti, kad, pavyzdžiui, 35 mln. narių turinti kurdų tauta taip pat turi teisę sukurti savo valstybę. Ir ši jų teisė nė kiek ne menkesnė nei turkų, prancūzų ar žydų.

Daugelį sukrėtė ką tik vykęs Azerbaidžano ir Armėnijos konfliktas dėl Kalnų Karabacho. Žuvo daugybė civilių, sugriauti tiek gyvenamieji namai, tiek pramonės įmonės, suniokoti ekonominės infrastruktūros objektai. Naujausias keturių valstybių (Azerbaidžano, Turkijos, Armėnijos ir Rusijos) „susitarimas“ nutraukti ugnį nieko neišsprendė.

Šioje žemėje etniniai armėnai, dabar išpažįstantys krikščionybę, gyvena dar nuo VI a. prieš mūsų erą. Arcacho termė laikoma standartiniu visos armėnų kalbos dialektu. Tačiau nuo XI a. čia nuolat stiprėjo musulmoniškų valstybių diktatas. Šį regioną siekta islamizuoti, jam primestas turkiškas pavadinimas. Po bolševikinio perversmo susikūrusi SSRS imperija šį regioną priskyrė Azerbaidžanui, nors 92 proc. jo gyventojų sudarė armėnai. Tai buvo ir kitose vietovėse išbandyta taktika, užprogramavusi tautinius konfliktus. Armėnija niekada nesutiko pripažinti šio regiono Azerbaidžano dalimi, tačiau tarptautinė bendrija, remdamasi tik dabar egzistuojančiomis valstybių sienomis, armėnų tautos siekių iki šiol nesugebėjo net išnagrinėti. Dabartinis Turkijos, taip ir nesugebėjusios priimti bent moralinę atsakomybę už 1915–1917 m. įvykdytą armėnų genocidą, kurio metu sunaikinta per 2 mln. šios ir kitų tautybių (pavyzdžiui, Turkijos graikų) žmonių, įsikišimas į šį, jau daugiau kaip šimtmetį besitęsiantį, konfliktą padarė pasaulį dar labiau nesaugų.

Ir nereikia vėl ir vėl aiškinti, kad svetimžodžiai: *nation*, *national*, *nationalist* neva yra kažkuo pranašesni už lietuviškus žodžius: tauta, tautinis ar tautininkas. Kodėl vartojame svetimžodžius net tada, kai turime tą patį reiškinčius lietuviškus žodžius? Kodėl ant svarbios įstaigos pastato užrašyta „Lietuvos nacionalinis muziejus“, nors turėtų būti „Lietuvos valstybės muziejus“? Kodėl rašoma „Lietuvos nacionalinė filharmonija“ arba „Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka“ ir pan., užuot parašius „Lietuvos valstybinė filharmonija“, „Valstybinė Martyno Mažvydo biblioteka“? 1935 m. Kaune surengtas pirmasis Pasaulio lietuvių suvažiavimas vyko Valstybės teatre. Kuo šiandien būtų blogas toks pavadinimas?

Kodėl tyčiojamas iš sąvokos „valstybės laikraštis“? Kodėl ant Lietuvos Prezidentą vežančio automobilio dabar jau nebėgali būti specialaus valstybinio numerio, žyminčio tautos išrinkto asmens statusą? Beje, kai Prezidentu buvo A. Brazauskas, toks numeris kurį laiką buvo. Kodėl dabar kažkam nebetinka valstybiniai numeriai su „LRS“ (Seimas) ar „LRV“ (Vyriausybė)? **Kodėl mes patys vengiame naudoti simbolius, susijusius su savo valstybe?** Tik nereikia meluoti, kad tai neva reiškia kažkokias privilegijas. Ir pagaliau, kaip suprasti tuos, kurie vietoje „Lietuvos radijas“ arba „Lietuvos televizija“ įvedė santrumpą „Lrt“, kurioje Lietuva žymima mažąja raide? Ar tuos, kurie kasdien kartoja, pavyzdžiui, „Lrt radijo žinios“? Koks visai nusęs turi būti kalbos jausmas, kad sakytum „radijo radijas“? Kas tie, kurie bijo, kaip velnias – kryžiaus, žodžių „Lietuvos valstybė“ ir rašinėja: kraštas, šalis ir pan.?

Taip, mes esame lietuviai, baltosios rasės atstovai, bet tai nereikia jokio priešiško kitiems. Kartą asmeniui, kuris labai agresyviai aiškino, kad esąs rusas nacionalistas, todėl bet kokia rusų tautos ar net jos dabartinio vado (taip ir pristatė

V. Putino kritika jam nepriimtina ir jis pasiruošęs „duoti atkirtį“, kategoriškai atrėžiau: „Jei tu tikrai jautiesi esąs rusas tautininkas, tai žinok, kad mes – lietuvis tautininkas ir rusas tautininkas – galime ir privalome gražiai sugyventi. Tu nesikėsini į mano tautos namus, o aš – į tavo. Tikras tautininkas gerbia visų tautų teisę į savo valstybę, kalbą, kultūrą, materialinę ir dvasinę gerovę. Tu nebandai manęs gąsdinti todėl, kad esi didesnės tautos atstovas. Tautų teisės nepriklauso nei nuo jos narių skaičiaus, nei nuo šiandien valdomos teritorijos dydžio: visos tautos yra lygiateisės.“ Mano pašnekovui tai buvo labai sunku suprasti, taigi kontrargumentų jis taip ir nepateikė. Bandė tik įrodinėti, kad Rusija teisėtai valdo vadinamąją „Kalinigrado sritį“ ar Kurilų salas, tačiau vienintelis jo motyvas buvo toks: „Mes tai užkariavome.“ Net nebandė kartoti įžūlios demagogijos, kad ta Mažosios Lietuvos dalis „nuo amžių esanti rusų žemė“. Beje, toks pokalbis įvyko 2004 m. kovą, važiuojant į Niujorko oro uostą. Pašnekovas buvo JAV nuolatinio gyventojų statusą įgijęs rusas, ten dirbantis taksistu.

Kai dar gerokai anksčiau jaunų vokiečių mokslininkų grupė lankėsi Klaipėdoje, kažkuris jų staiga ėmė aiškinti, kad čia neva – tik vokiečių žemė, o ir patį miestą mes esą privalome vadinti Memel. Tada jo paklausiau: „Tau reikia žemės? Kiek? Nepilnų dviejų kvadratinų metrų užteks?“ Masinio mirusiųjų kremavimo laikas dar nebuvo prasidėjęs, todėl pusmetrio (urnai įdėti) jam nepasiūliau. Išvydęs ryžtingai nusiteikusius greta stovinčius lietuvius, greitai susigūžė ir daugiau „nebe-mėmeliavo“. Pretenzijos į mūsų žemę iškart baigėsi.

1960 m. lenkų režisierius Aleksanderis Fordas pastatė filmą „Kryžiuočiai“, pagal Henriko Senkevičiaus to paties pavadinimo romaną, kuriame lietuviai buvo parodyti itin sarkastiškai ir net paniekinamai. Vyras pavaizduoti kaip labai netvarkingi, gauruoti, gyvenantys kartu su gyvuliais, net karštame ore vilkintys iš žvėrių kailių sudurstyti apdarus. Žemaičių kariai esą ginkluoti tik vėzdais. Lietuvos merginos, net apsiirngusios tautiniais rūbais, čia elgėsi kaip puslaukinės, čiuožė stogais, maivėsi. Lietuviai filme pavaizduoti kaip išvis nesuvokiantys, kas yra kultūra, todėl net neverti kurti savo valstybę. Beveik tris valandas trunkantis labai brangiai kainavęs filmas sukėlė didžiulį Lietuvos visuomenės nepasitenkinimą, todėl greitai dingo iš ekranų.

Kai dabar kokia nors vokiečių, prancūzų ar net belgų firma, prekiaujanti su Lietuva, mums siunčia nepalyginamai blogesnės kokybės produkciją (pavyzdžiui, kavą ar kosmetiką), jų atstovai su prastai slepiama panieka aiškina, kad prekių kokybė – tokia pati, tik jie neva atsižvelgia į mūsų skirtingą skonį arba mitybos tradicijas (nors nė vienas nesugeba to pagrįsti). Taip beveik atvirai duodama suprasti, kad aukštos kokybės nesitikėtume, nes esame „trečiojo pasaulio šalis“. Tačiau tokie veiksmai nesulaukia deramo mūsų valdžios institucijų atsako, išskyrus prasčiokišką papurkštavimą. Ir iš kur tas „prakeiktas nuolankumas“? Net tada, kai kūrėsi Sąjūdis, tarp mūsų buvo rusų, lenkų, karaimų, latvių ir kitų tautybių atstovų. Todėl nereikia nei savęs, nei kitų gąsdinti „nacionalizmu“.

Negalima tautiško painingo ir su didžialstybinio šovinizmu. Niekaip kitaip, kaip tik nusikalstama veika privalome vadinti ir šiandien rezgamas karines avantiūras, kurių tikslas yra neva atsiimti kažkada valstybei priklausiusias teritorijas. Žmogaus ir teritorijos ryšį lemia tokios aiškios (ne tik administracine, bet ir kultūrine bei emocine prasmėmis) jungtys, kaip gimtinė ir tėvynė. Šiandieninės „Kalinigrado srities“ gyventojų daugumą sudaro jau čia gimę žmonės. Kitos tėvynės jie neturi. Jie nėra kalti dėl šios žemės dabartinės administracinės priklausomybės, nors jos ankstesnę priklausomybę ir kultūrinę reikšmę gretimų tautų žmonėms privalėtų žinoti. Tik paties žmogaus apsisprendimas gali lemti jo siekį grįžti į savo tautos etnines žemes arba likti čia, kur gimė. Puikią pamoką pasauliui yra pateikęs Jungtinės Amerikos Valstijos: jei kūdikis gimė JAV, jis vien dėl savo gimimo čia tapo JAV piliečiu. Daug kam vertėtų idėmiai pastudijuoti JAV lietuvių autorias, teisės mokslų daktaro Petro Jokubkos trijų tomų monografiją „Amerikos tautybė ir Amerikos tautinė organizacija“ („*American Nationality and A.N.O.*“, 1989 m., antrasis leidimas – 1994 m.).

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Istorinę reikšmę turintys teismų procesiniai dokumentai bus išsaugoti. Seimo narys Arvydas Anušauskas gavo informaciją iš Nacionalinės teismų administracijos, kad patvirtinti Teisėjų tarybos nutarimai, jog bus įgyvendinti siūlymai keisti teismų procesinius dokumentus. „Dar 2019 m. gruodį kreipiausi į Lietuvos vyriausiąją archyvarę, atkreipdamas dėmesį, kad, lankydamasis apygardos teismuose, siekdamas susipažinti su nusikaltimų žmoniškumui, taip pat su genocido bylomis, sužinojau, kad dalis bylų dokumentų gali būti sunaikinti, nes baigiasi jų saugojimo terminas. Tokios bylos, kaip ir juose esantys dokumentai, turi istorinę vertę, todėl turi būti saugomi“, – pažymėjo A. Anušauskas. Būtent dėl saugojimo termino keitimo Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba kreipėsi į Nacionalinę teismų administraciją.

„Džiaugiuosi šiandien gauta informacija, kad tokiems dokumentams nustatytas išliekamosios vertės kriterijus ir jie bus nuolat saugomi. Pakeitimai aktualūs ir Adolfo Ramanausko-Vanago kankinimo ir nužudymo bylos dokumentams, Rainių žudynių bylai, MGB agentų-smogikų baudžiamosioms byloms ir kitiems procesiniams dokumentams“, – teigė Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto narys A. Anušauskas.

Pensinio amžiaus sulaukę valstybės tarnautojai galės gauti išeitinę išmoką. Seimas priėmė Valstybės tarnybos įstatymo ir lydinių teisės aktų pataisas, įtvirtindamas teisę valstybės tarnautojams ir pareigūnams gauti išeitinę išmoką, sulaukus 65 metų arba įstatymuose nustatytos maksimalios tarnybos trukmės. Valstybės tarnautojui jo atleidimo iš pareigų dieną išmokama 2 mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka. Priėmus sprendimą dėl asmens, ėjusio valstybės tarnautojo pareigas, pripažinimo padarius tarnybinį nusizengimą, už kurį jam turėtų būti skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų, išeitinė išmoka iš pareigų atleistam valstybės tarnautojui, kuriam sukako 65 metai, nemokama.

Padangų užstato įstatymo projektas. Seime parengtas Padangų užstato įstatymo projektas, kuriuo numatoma sukurti finansinius mechanizmus, skatinančius gyventojus ir kitus ūkio subjektus grąžinti panaudotų padangų atliekas gamintojams ir importuotojams. Įstatymo tikslas – paskatinti tinkamesnį susidariusių ir grąžintų padangų atliekų tvarkymą. „Nepaisant per pastaruosius kelerius metus sėkmingai Lietuvoje įgyvendintų ekologinių iniciatyvų, panaudotų padangų atliekų tvarkymo sektorius išlieka problemiškas. Tuo nesunku įsitikinti pasivaikščiojus šalies miškuose, kur krūvos išmestų padangų tebėra dažnai sutinkamas vaizdas. Apie sistemos trūkumus mums periodiškai primena ir katastrofiški gaisrai atliekų tvarkymo sandėliuose, kur jau ne kartą buvo nustatyti teisiniai padangų sandėliavimo tvarkos pažeidimai“, – pataisos būtinumą paaiškino Seimo narė Virginija Vingrienė.

Projekte numatoma įteisinti užstatą už padangas, analogišką Lietuvoje jau pasiteisinusios užstato už pakuotę sistemos depozitui. Parduodami padangas, gamintojai ir importuotojai turėtų imti šį užstatą iš pirkėjo, o atgavę panaudotų padangų atliekas – grąžinti šį užstatą panaudotą padangą grąžinusiam asmeniui. Tikimasi, kad, įsteigus padangų depozito sistemą ir įsibėgėjus jos taikymui, Lietuvoje bus surenkama apie 95 proc. padangų atliekų, skaičiuojamų nuo visų į Lietuvą įvežtų padangų kiekio. Užstato sistema laiduos tinkamą atliekų sutvarkymą, bus gerokai sumažinta aplinkos tarša, padangų atliekas paverčiant žaliava naujų produktų gamybai.

Viktorija Čmilytė-Nielsen išrinkta Seimo Pirmininke. Už jos kandidatūrą balsavo 106 Seimo nariai, prieš – 18, 5 susilaikė. V. Čmilytė-Nielsen paskirta ketverių metų kadencijai. Seimo Pirmininkas vadovauja Seimo darbu ir atstovauja Seimui; per 10 dienų nuo priėmimo patvirtina parašu Seimo priimto įstatymo teksto autentiškumą ir perduoda jį Respublikos Prezidentui pasirašyti; laikinai eina Respublikos Prezidento pareigas arba laikinai pavaduoja Respublikos Prezidentą Konstitucijoje numatytais atvejais; turi teisę suaukti nenumatytą Seimo posėdį ar neeilinę sesiją Konstitucijoje nustatytais atvejais; teikia Seimo Pirmininko pavaduotojų kandidatūras Seimui; Konstitucijoje

Moksliniai tyrimai – žemės ūkio pažangai

Kietakūnių šviestukų (LED) apšvietimas gali daryti įtaką augalų derliui ir jų kokybei.

Dr. Akvilės Viršilės nuotr.

Dr. Vita Tilvikienė, Gintarė Naujokienė

Spalio 22 d. Ateities ekonomikos DNR (Finansų ministerijos parengtas Ilgalaikių investicijų ekonomikos skatinimui planas) Investicijų komiteto posėdyje patvirtintas Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC) parengtas 7,1 mln. eurų vertės investicinis projektas „Tvarių žaliaios bioekonomikos inovacijų kūrimo ir vertinimo infrastruktūra“. Iki

2021 m. pabaigos įgyvendinus šį projektą bus sudarytos sąlygos kurti naujas mokslo žinias ir inovatyvias biožaliavų gamybos ir perdirbimo technologijas ir produktus, užtikrinant pridėtinės vertės, ekonomikos ir darbo vietų augimą šiame sektoriuje bei tausojančią aplinką.

Padės spręsti bioekonomikos sektoriaus problemas

Augalų augimo vertinimas, naudojant bepilotės skraidykles – dronus. Ardo Kavaliausko nuotr.

„Siekiant užtikrinti žaliaios bioekonomikos inovacijomis grįstą šalies augimą, būtina atnaujinti mokslinių tyrimų infrastruktūrą, reikalingą naujiems žaliaios bioekonomikos produktams ir technologijoms kurti. Galima išskirti penkias pagrindines problemas, trukdančias žaliaios bioekonomikos spartesnei plėtrai: inovatyvių sprendimų trūkumas Europos žaliajo kurso strategijos ir Europos „Horizonto“ programos tikslams įgyvendinti; naujų technologijų, skirtų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijoms mažinti, trūkumas; žemas bendras šalies inovatyvumo lygis; nepakankamas žemas aukštos pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų eksportas; lėtas žmogiškųjų išteklių žemės ūkio mokslų srityje augimas“, – sako Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro direktorius dr. Gintaras Brazauskas.

Pagrindinė minėtų problemų priežastis – naujų, inovatyvių technologijų ir produktų trūkumas. Šias problemas LAMMC gali padėti spręsti, atnaujinant mokslinę infrastruktūrą, skirtą žaliaios bioekonomikos inovacijoms kurti, sudarant sąlygas tiek patyrusiems mokslininkams, tiek doktorantams kelti kompetenciją, dalyvaujant tarptautiniuose ir nacionaliniuose mokslo projektuose; sukuriant kvalifikuotą specialistų darbo vietas; sudarant palankias sąlygas naujiems inovatyviems žemės ūkio mokslo srities produktams ir technologijoms kurti.

Inovatyvi infrastruktūra tvariam žemės ūkiui

Jau seniai žemės ūkis neįsivaizduojamas be modernių technologijų ir įrenginių. Kaip jau minėta, šio projekto lėšomis bus atnaujinta LAMMC mokslinė infrastruktūra. „Planuojame įsigyti keturis mokslinių tyrimų įrangos kompleksus: robotizuotas augalų fenomikos sistemą; inovatyvių žemės naudojimo technologijų, skirtų šiltnamio ŠESD emisijoms mažinti, kūrimo sistemą; augalų fotofiziologinio atsako valdymo funkcinio maisto gamybai įrangą; drėgmės režimo modeliavimo ir valdymo kintančio klimato sąlygomis įrangą. Moksliniams tyrimams bus pasitelktos nuotolinės augalų būklės matavimo sistemos, pavyzdžiui, naudojant bepilotės skraidykles ir ŠESD emisijų nustatymo įrangą. Bus sukurta augalų apšvietimo technologijų valdymo infrastruktūra ir parengtos inovatyvios technologijos tvariam žemės ūkiui“, – vardija LAMMC direktorius.

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro direktorius dr. Gintaras Brazauskas.

Ados Alejūnaitės nuotr.

Laukiamas pokytis

- Didesnės galimybės mokslinius tyrimus vykdyti Žaliaios bioekonomikos ir Europos Žaliajo kurso tematikomis.
- Padidėjusi doktorantų ir mokslininkų kvalifikacija.
- Išaugęs tyrėjų bendradarbiavimas su tarptautinėmis mokslo ir studijų organizacijomis, verslo ir viešojo sektoriaus institucijomis.
- Padidėjęs naujų, inovatyvių produktų ir technologijų kūrimo potencialas ir licencijavimo galimybės.

Suplanuotos projekto veiklos bus orientuotos didinti galimybes kurti inovacijas, stiprinti žemės ir maisto ūkio sektoriaus atsparumą krizėms bei gebėjimą prisitaikyti prie klimato kaitos.

Projekto rezultatai – valstybės ūkiui ir mokslui

Moderni infrastruktūra sudarys galimybes efektyviau rengti doktorantus ir kelti mokslininkų kvalifikaciją, kurti naujas, inovatyvias technologijas bei produktus. Pagrindinės projekto metu planuojamos teikti paslaugos: žinių kūrimo ir jų sklaidos, MTEP paslaugos licencijuojamiems produktams kurti, doktorantų ir mokslininkų kompetencijoms didinti, MTEPI paslaugos Lietuvos ir užsienio ūkio subjektams. ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

nustatyta tvarka teikia Seimui skirti Konstitucinio Teismo teisėjų kandidatūras; teikia Seimui skirti ir atleisti Seimo kontrolierių ir Seimo kontrolierių įstaigos vadovo kandidatūras; valstybės institucijų vadovų ir jų pavaduotojų kandidatūras. Parlamento vadovas pirmininkauja Seimo ir Seimo valdybos posėdžiams arba pveda tai atlikti vienam iš savo pavaduotojų; teikia Seniūnų sueigai sesijos darbų programos ir savaitės bei dienos posėdžių darbotvarkių projektus

arba pveda tai atlikti vienam iš savo pavaduotojų; teikia Seimo valdybos posėdžių darbotvarkės projektą arba pveda tai atlikti vienam iš savo pavaduotojų. Seimo sesijos metu Seimo Pirmininkas, jo pavaduotojai ne rečiau kaip kartą per mėnesį atsako į Seimo narių iš anksto raštu pateiktus klausimus dėl savo veiklos.

Įkurtos Seimo frakcijos ir paskelbti jų vadovai. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos seniūnu išrinktas Gabrielius Landsbergis, pavaduotoja – Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė. Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūnu išrinktas

Eugenijus Gentvilas, pavaduotoju – Ričardas Juška. Laisvės frakcijos seniūne išrinkta Ieva Pakarklytė, pavaduotoju – Tomas Vytautas Raskevičius. **Valdančiąją koaliciją sudaro Seimo nariai, priklausantys Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų, Liberalų sąjūdžio ir Laisvės frakcijoms.**

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos seniūnu išrinktas Ramūnas Karbauskis, pavaduotojais – Guoda Burokienė ir Jonas Jarutis. Ši frakcija pasiskelbė **opozicine**. Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos seniūnu išrinktas Algirdas Sysas, pavaduotoja – Orinta Leiputė. Ši frakcija

taip pat pasiskelbė **opozicine**. Darbo partijos frakcijos seniūnu išrinktas Vigilijus Jukna, pavaduotoja – Ieva Kačinskaitė-Urbonienė. Ši frakcija taip pat pasiskelbė **opozicine** frakcija.

Mišrios Seimo narių grupės seniūne išrinkta Rita Tamašunienė, pavaduotojais – Jonas Pinskus ir Valdemaras Valkiūnas.

Frakciją gali sudaryti ne mažiau kaip 7 Seimo nariai. Kiekvienas Seimo narys gali būti tik vienos frakcijos narys. Seimo nariai, neįsiregistravę į frakcijas, pripažįstami vienos mišrios Seimo narių grupės nariais. ■

Ar aplinkosaugos mokesčiai mažina taršą žemės ūkyje?

Dr. Erika Besusparienė, Aušra Nausėdienė

Žemės ūkio sektorius naudojami mokesčių lengvatomis. Lietuvoje žemės ūkis yra atleistas nuo aplinkos teršimo mokesčio iš mobilių taršos šaltinių, pakuotės mokesčio nuo plėvelės, naudojamos šienainiui pakuoti, pakuotės mokesčio neviršijus 0,5 t išleistos pakuotės į vidaus rinką. Lyginant su kitų šalių patirtimi, Lietuvoje taikoma mažai aplinkosaugos mokesčių. Pavyzdžiui, Belgijoje apmokestinamas mėšlas, Danijoje apmokestinami herbicidai ir pesticidai. Aplinkosaugos mokesčių įvedimas žemės ūkyje nėra prioritetas, tačiau siekis iki 2030 m. sumažinti taršą 55 proc. yra svarus argumentas persvarstyti mokesčių sistemą.

Įvedant aplinkosaugos mokesčius žemės ūkiui, svarbu laikytis Europos žaliojo kurso ir bendrosios žemės ūkio politikos 2021–2027 m. gairių bei atsižvelgti į naują mokesčių paketo struktūrą. Europos žaliasis kursas yra nauja Europos Sąjungos (ES) augimo strategija, kuri numato skatinti veiksmingai naudoti gamtos išteklius, atkurti biologinę įvairovę ir mažinti aplinkos taršą. Iki 2050 m. siekiama neutralizuoti šio verslo poveikį klimatui. ES ministrai 2020 m. liepos mėnesį aptarė BŽŪP 2021–2027 m. žaliąją struktūrą, kurioje pirmenybę teikiama ekologiškoms sistemoms, siekiama skatinti ūkininkus taikyti aplinkai ir klimatui nekenkiančią praktiką.

Persvarstant mokesčių sistemą, turi būti siekiama mokesčių instrumentais keisti

Mokestis	Taikoma mokesčių sistema	Rekomenduojama mokesčių sistema ūkininkams
Pajamų mokestis	Egzistuoja mokesčių progresyvumas, vertinant pajamų ribą – 20 000 eurų, kai tarifas svyruoja nuo 5 iki 10 proc. (pritaikius pajamų mokesčio kreditą).	Progresinis mokestis, kai mokesčių mokėtojai klasifikuojami į keturias grupes: <ul style="list-style-type: none"> • apmokestinamosios pajamos iki 15 tūkst. eurų – 0,02 proc.; • apmokestinamosios pajamos 15–28 tūkst. eurų – 20,43 proc.; • apmokestinamosios pajamos 28–55 tūkst. eurų – 27,23 proc.; • apmokestinamosios pajamos per 55 tūkst. eurų – 40,37 proc., įgyvendintų EBPO rekomendacijas spręsti pajamų nelygybės problemas.
Žemės mokestis	Proporcinis mokestis (tarifas pagal savivaldybes 0,01–4 proc.) žemės ūkio žemei, turintis dažnai mažą tarifą ir lengvatų	Proporcinis mokestis su didesniu tarifu (1,9 proc.) užtikrintų žemės mokesčio atitikimą žemės vertei ir leistų surinkti papildomų pajamų į valstybės biudžetą. Įgyvendintų EBPO rekomendacijas dėl turto mokesčių bazės plėtimo ir pajamų nelygybės problemų sprendimo.
Pastatų mokestis	Šeimos ūkyje naudojamiems pastatams taikomos lengvatos.	Proporcinis mokestis leistų surinkti papildomų pajamų į valstybės biudžetą. Įgyvendintų EBPO rekomendacijas dėl turto mokesčių bazės plėtimo ir pajamų nelygybės problemų sprendimo.
Degalų mokestis	Toks mokestis netaikomas. Panašaus pobūdžio mokestis taikomas tik verslo subjektams.	Proporcinis mokestis, kai mokesčio bazė – ŠESD emisija. Atitinka principą, kad „teršėjas moka“. Peržiūrėjus technologinius procesus, galimas reikšmingas ŠESD sumažinimas, nesumažinant gamybos apimčių.
Trąšų mokestis	Lietuvoje netaikomas.	Proporcinis mokestis, užtikrinantis trąšų naudojimo kontrolę. Nereikšmingai, tačiau veikia trąšų kainas rinkoje. Moksliniais tyrimais pagrįstas trąšų kiekio mažėjimas nemažina gamybos apimčių.

Šaltinis: E. Besusparienė (2020). „Mokesčių sistemos optimizavimas, derinant šeimos ūkių ir valdžios interesus“ (disertacija)

ūkininkavimo praktiką ir diegti pažangias technologijas žemės ūkyje. ES siūlomo naujo mokesčių paketo formavimo tikslas yra sąžiningas ir paprastas apmokestinimas. Atsižvelgus į mokesčių sistemos tyrimus, įvedant aplinkosaugos mokesčius turi būti peržiūrėti ir kiti mokesčiai. Dažniausiai siūloma peržiūrėti darbo ir kapitalo mokesčius, kad taip būtų užtikrintas mokesčių naštos persikirstymas.

Aplinkosaugos mokesčių tikslas nėra surinkti į valstybės biudžetą kuo daugiau lėšų, todėl reikia atsakingai įvertinti naujų mokesčių įvedimą ir apskaičiuoti, kaip tai paveiktų ūkininkų mokesčių našta. Aplinkosaugos mokesčiai, tokie kaip trąšų, pesticidų mokesčiai, yra orientuoti į aplinkos taršos mažinimą, todėl pajamos, surenkamos iš šių mokesčių į valstybės biudžetą, turėtų būti paskirstomos taip, kad grįžtų ūkininkams per subsidijavimą, mokesčių lengvatų

mechanizmą, o juo galėtų pasinaudoti tie ūkininkai, kurių vykdoma žemės ūkio veikla nėra orientuota vien tik į maksimalų pelną, bet ir į aplinkos tausojimą.

Gamtos išteklių produktyvumas yra ribotas, todėl, pavyzdžiui, neatsakingai naudojant trąšas nualintoje žemėje, nepavyksta padidinti produkcijos apimčių, tačiau taip sukeliama vis didesnė žala aplinkai ir visuomenei. Žemės ūkio veikla remiasi gamtos išteklių naudojimu, todėl šis verslas turėtų siekti ne tik asmeninių interesų. Mokesčių našta nebūtų didelė tiems, kurie ne tik siekia plėsti verslą, bet ir tausoja aplinką. Valdžios institucijos ir žemės ūkio sektoriaus atstovai turi bendradarbiauti, atsižvelgti į abipusius interesus ir priimti optimalius sprendimus.

VDU ŽŪA Bioekonomikos plėtros fakulteto mokslininkė dr. Erika Besusparienė atliko šiai temai skirtą mokslinį tyrimą. Savo disertacijoje ji atskleidė, kad mokesčių

sistemos pertvarka žemės ūkyje yra būtina, skatinant darnią ūkininkavimo praktiką, smulkių ūkių plėtrą, užtikrinant saugų ir sveiką maistą, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio išsaugojimą, sprendžiant pajamų nelygybės problemas ir kt.

Aplinkosaugos mokesčiai yra tik viena iš priemonių taršai žemės ūkyje mažinti. Ji geriausiai veikia tuomet, kai mokesčiai vertinami kompleksiskai visoje mokesčių sistemoje, kai nustatyti mokesčiai skatina elgsenos pokyčius, mažinant klimato kaitos padarius, bet neskatina mokesčių slėpimo, vengimo ir neužkrauna nepakeliamos mokesčių naštos. Todėl, priimant sprendimus dėl aplinkosaugos mokesčių įvedimo, būtina argumentais ir tyrimų rezultatais grindžiama diskusija tarp valdžios atstovų, žemės ūkio verslo ir mokslininkų. Autorės yra VDU Žemės ūkio akademijos Bioekonomikos plėtros fakulteto lektorės.

TĘSIAME DISKUSIJĄ

Ar 5G pavojingiau už Astravo AE?

Kiekvienas nori, kad tiesa būtų jo pusėje, tačiau tiesa yra savo pusėje... Stanislaw Jerzy Lec

Prof. habil. dr. Leonidas Sakalauskas

5G technologijos ir galimas įvairių elektromagnetinių laukų spinduliuotės šaltinių poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai yra tarp temų, dėl kurių labiausiai nerimaujama socialinėje erdvėje. Mokslininkai ir verslininkai, kuriantys ir diegiantys naujas technologijas, tvirtina, kad elektromagnetinė spinduliuotė, sukeliama naudojantis 5G ar kitomis belaidėmis tech-

nologijomis, yra nežalinga. Tačiau tai – tik viena medalio pusė. Sparčiai daugėja tyrimų, įrodančių, kad EML spinduliuotės poveikis gali būti žalojantis, pasireiškiantis poveikiu, kurio anksčiau net neįtardavome. O iššūkiai, susiję su sveikata, kelia nerimą Lietuvos ir viso pasaulio visuomenei.

Nors sakoma, kad absoliučios tiesos nėra, tačiau, vertinant mūsų laikmečio iššūkius, galima ir reikia remtis moksliniais įrodymais. Šiai tiesai atskleisti galima pasitelkti „įrodymais pagrįstų sprendimų“ (Evidence-Based-Decisions, EBD) koncepciją, apibendrinančią jau ketvirtą amžiaus vystomą „įrodymais grįstos medicinos“ metodologiją.

Taikant tokias metodologijas, pirmiausia reikia aiškiai apibrėžti sprendžiamas problemas, o nagrinėjama atveju tai būtų sveikatos priežiūros ar poveikio aplinkai klausimai. Siekiant atsakyti į iškelto klausimo, ieškoma patikimų mokslinių tyrimų rezultatų ir duomenų, gaunamų iš klinikinių ar visuomenės statistinių rodiklių stebėjimų, laboratorinių eksperimentų, mokslinių publikacijų ir ataskaitų bei kitų šaltinių. Moksliniai faktai kritiškai vertinami pagal jų moksliskai pa-

tvirtintą teisingumą ir pagal tai, kiek jie gali būti pritaikyti iškelto problemoms spręsti. Remiantis šiuo įvertinimu, rengiama sveikatos paslaugų ar aplinkos apsaugos priemonių visuma, kurios praktinis efektyvumas turi būti reguliariai vertinamas. Ypač efektyvūs EBD instrumentai yra kontroliuojamų statistinių eksperimentų serijos, metaanalizė ir sisteminės apžvalgos.

Šių metų pradžioje susikūrė asociacija „Už saugias technologijas“, vadovaujama Jarūnės Rimavičienės, kuri gina visuomenės interesus dėl galimo 5G ir kitų technologijų poveikio sveikatai, aplinkai ir socialinei gerovei. Birželio 17 d. Seime surengta diskusija „Penktosios kartos judriojo ryšio (5G) įtaka gyventojų sveikatai ir imunitetui“, per kurią iškelta iniciatyva ieškoti moksliskai pagrįsto atsakymo į keliamas problemas. Parengtas aukšto lygio mokslo publikacijų apie EMS poveikį sveikatai ir aplinkai, referuotų Clarivate Analytics, sąrašas: <https://www.esmogas.lt/home>. Web of Science (Clarivate Analytics) yra Mokslinės informacijos instituto (ISI) citavimo duomenų bazė, tapusi pasauliniu lygiu pripažinta lydere, teikiančia

moksliskai pagrįstą analizę.

Tai, kad daugumoje šio sąrašo publikacijų kalbama apie reikšmingą EMS poveikį sergamumui lėtinėmis ligomis, žmogaus reprodukcinėi sistemai ir gamtai bei aplinkai, kelia nerimą, kuris galbūt yra ne mažiau pagrįstas, nei sukeltas diskusijų apie galimą Astravo AE spinduliuotės poveikį. EBD turėtų tapti standartinė metodologija, padedančia įvertinti modernių technologijų iššūkius sveikatai bei aplinkai. Iniciatyva sukurti aukšto lygio publikacijų sąrašą apie galimą EML spinduliuotės poveikį gali pasitarnauti, pradedant šio poveikio tyrimą, taikant EBD metodologiją.

Mokslo bendruomenės vaidmuo yra svarbus tuo, kad mokslininkai užsiima empirinių faktų rinkimu ir tikrinimu, remdamiesi ne pavieniais atvejais, o reguliariais analogiškų procesų stebėjimais. Ypač svarbios mokslininkų, sukaupusių patirtį srityse, susijusiose su galimu spinduliuotės poveikiu žmonių sveikatai ir aplinkai, išvados. Pateikiame diskusijoje dalyvavusių mokslininkų išvagas. (Diskusijos tęsinys – kitame numeryje)

Archeologė Rimutė Rimantienė pasitiko 100-ąją gimtadienį

Rimutė Rimantienė Margiuose prie atkasamo židinio

Rimutės Rimantienės darbo kambarys. L. Penek nuotr.

Arminas Šileikis

Lietuvos archeologų motina vadinama habil. dr. Rimutė Rimantienė spalio 25 d. pasitiko savo 100-ąją gimtadienį. Vilniuje gyvenanti archeologė sako, kad visą gyvenimą lydėjusi svajonė „rasti Dievą, laivą, briedį ir žmogų“ išsipildė. Lietuvos nacionaliniame muziejuje mokslininkės nueitą kelią apžvelgia spalio 28 d. atidaryta akmens amžiaus paroda „Ar galima šnekėtis man su jais?“.

Daugelio dešimtmečių energingas darbas, itin kruopštūs tyrinėjimai, begalinis atsidavimas pažinti priešistorę lėmė, kad Rimutė Rimantienė yra pirmoji ir daugia-

sia Lietuvos akmens amžiaus archeologijos mokslui nusipelnusi tyrėja. Jos atradimai, išnagrinėtas ir išsamiai nupieštas akmens amžiaus vaizdas – tai ir yra Lietuvos akmens amžiaus archeologija. Radiniai iš kelių dešimčių jos kasinėtų senovės gyvenviečių, ypač Šventosios ir Nidos, yra fundamentali medžiaga visos Šiaurės Europos pirminio apgyvendinimo tyrimuose.

Rimutė Rimantienė ne tik tyrinėja, bet ir puoselėja kitų domėjimąsi paslaptinguoju akmens amžiumi. Jos teiginiai, išdėstyti keiliolikoje monografijų ir šimtuose straipsnių, ir šandien yra atspirties taškas šio amžiaus tyrimams. Tyrėjai iš Lietuvos ir viso pasaulio atidžiai studijuoja jos radinių iliustracijas,

gilinasi į jos akmens amžiaus aiškinimą, sekdami kiekvieną paminėtą detalę. Daug kas buvo keliskart permąstyta, jungta ir lyginta su tyrimų medžiaga, rasta kitose Europos vietose. Daugelio kalbų mokėjimas, aktyvus bendradarbiavimas su garsiais pasaulio archeologais ne tik praturtino tyrėjos supratimą apie bendrą mūsų žemyno akmens amžiaus vaizdą, bet ir supažindino užsienio mokslininkus su Lietuvos priešistorės tyrimais.

R. Rimantienės mokiniai ir savanoriai, dalyvavę pačiose įdomiausiose ekspedicijose, vieningai sutaria, kad tai yra asmenybė, kuri savo priešistorės aiškinimu geba prikaustyti kiekvieno dėmesį. Mokslininkė gali džiaugtis net keturiomis akmens amžiaus specialistų kartomis, jos palydėtomis į archeologiją. Jos raktas į profesionalią archeologiją visada buvo kruopštus, sistemingas darbas ir suburta stipri komanda. *Autorius yra Lietuvos nacionalinio muziejaus viešųjų ryšių specialistas.*

* * *

Archeologė Rimutė Jablonskytė-Rimantienė yra žymiojo kalbininko Jono Jablonskio (1860–1930) anūkė. Jos tėvas Konstantinas Jablonskis (1892–1960) buvo teisės istorikas, akademikas. 1962 m. ji apgynė mokslų daktaro disertaciją „Pirmykštis Lietuvos teritorijos apgyvendinimas“. 1994 m. už nuopelnus Lietuvos mokslui jai paskirta valstybinė premija.

Kasinėdama archeologijos paminklus ir studijuodama tėvo Konstantino Jablonskio surinktą medžiagą, R. Rimantienė atskleidė mokslui seniausią Lietuvos istorijos tarpinį – nuo pirmųjų gyventojų pasirodymo iki vietinių kultūrų susiformavimo. Konceptualaus pobūdžio monografija „Lietuvos paleolitas ir mezolitas“ yra kertinis veikalas, padėjęs pagrindus šių laikotarpių Lietuvos sampratai.

Keletą dešimtmečių mokslininkė skyrė vieno iš sudėtingesnių ir įdomiausių Lietuvos istorijos laikotarpių – neolito bei žalvario amžių tyrinėjimui. Surengta dešimtys archeologinių ekspedicijų Vakarų ir Pietų Lietuvoje, sukaupia ir išnagrinėta gausi archeologinė medžiaga, parengtos keturios monografijos, daugybė mokslinių straipsnių ir pranešimų. Lygiagrečiai buvo rašomas ir pats reikšmingiausias R. Rimantienės kūrinys, atskleidžiantis 8 tūkst. metų laikotarpio istorinę panoramą, – „Akmens amžius Lietuvoje“ (pirmasis leidimas – 1984 m.). Knyga susilaukė didžiulio skaitytojų

Su pusbroliu Vytautu Landsbergiu (dešinėje) ir dėde V. Landsbergiu-Zemkalniu (1983). Asmeninio archyvo nuotraukos

susidomėjimo ir greitai tapo bibliografinė retenybė. Antrasis, smarkiai papildytas, knygos variantas skaitytojus pasiekė po dvylikos metų – 1996-aisiais.

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, atsižvelgiant į platesnės galimybės ryšiams su Vakarų Europos archeologais. Netrukus paaiškėjo, kad mūsų archeologų veikla Vakaruose buvo menkai žinoma. Rimutės Rimantienės straipsniai žinomiausiose archeologiniuose leidiniuose sukėlė didelį kolegų užsieniečių susidomėjimą ir susilaukė puikaus įvertinimo. Vokietijoje išleistas dar vienas „Akmens amžiaus Lietuvoje“ variantas.

Mokslininkė daug keliavo, skaitydama pranešimus tarptautinėse konferencijose: Danijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Latvijoje. Skaitė paskaitas Stokholmo, Upsalos ir Freiburgo universitetuose. Ji yra Vokiečių archeologijos instituto narė korespondentė. Lietuvos istorijos institute mokslininkė dirbo iki 1999 m. *Lietuvos archeologijos draugijos informacija* ■

Lietuvos mokslininkų sąjunga kartu su visa akademinė bendruomenė sveikina habil. dr. Rimutę Rimantienę ir linki jai visų jos troškimų išsipildymo. ■

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Trys institutai jungiami į vieną centrą. Vyriausybė pritarė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlymui sujungti Lietuvos socialinių tyrimų centrą, Lietuvos teisės institutą ir Lietuvos agrarinės ekonomikos institutą į Lietuvos socialinių mokslų centrą. Patvirtintas reorganizavimo sąlygų aprašas ir Lietuvos socialinių mokslų centro įstatai. Lietuvos socialinių tyrimų centras institutų teises ir pareigas perims nuo 2021 m. sausio 1 d. Centro, kaip ir kitų valstybinių mokslinių tyrimų institutų, savininko teises ir pareigas įgyvendins Švietimo, mokslo ir sporto

ministerija. Numatomos devynios Centro mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptys: visuomenės raida ir socialinė nelygybė; socialinė politika, gerovės valstybė ir darbo rinka; demografinės struktūros ir procesai; regionų socialinė ir ekonominė raida; teisinės sistemos darna; asmens teisių įgyvendinimas ir apsauga; neteisėtas elgesys ir jo kontrolės bei prevencijos priemonės; apsirūpinimas maistu ir išteklių ekonomika; ekonominė ir žemės ūkio politika.

Paramą studijoms Lietuvoje galės gauti daugiau studentų, atvykusių iš Baltarusi-

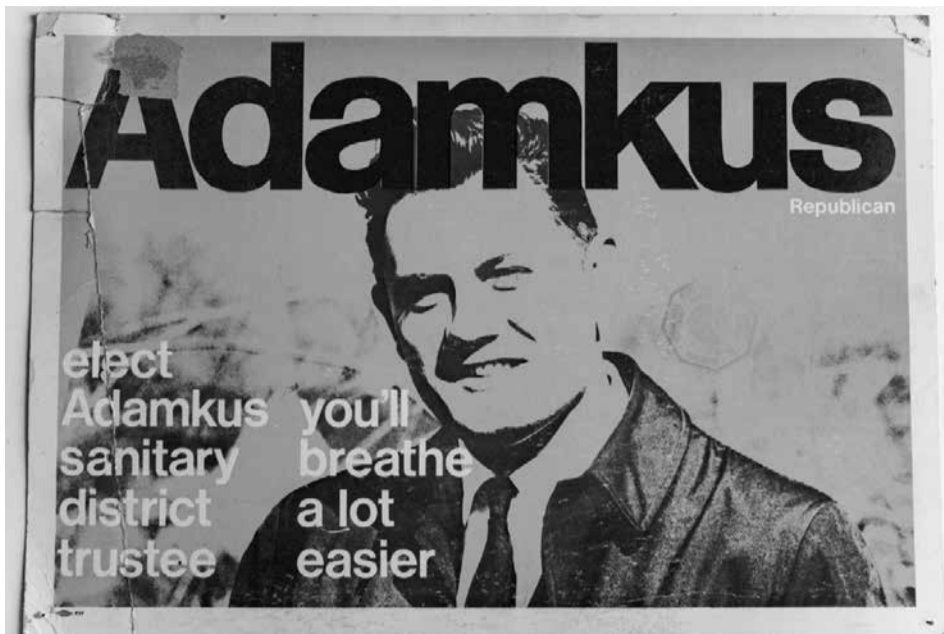
jos. Švietimo, mokslo ir sporto ministras Algirdas Monkevičius pasirašė įsakymą dėl studijų vietų Baltarusijos Respublikos piliečių studijoms Lietuvoje skaičiaus didinimo. „Skirdami paramą studijoms Lietuvoje, solidarizuojamės su Baltarusijos žmonėmis šiuo jiems sudėtingu metu. Didesnis baltarusių studentų paraiškų skaičius rodo, kad tokia pagalba jiems yra svarbi ir reikalinga“, – sako ministras.

Baltarusijos piliečiams, priimtiems studijuoti į Lietuvos valstybinių aukštųjų mokyklų valstybės nefinansuojamas studijų

vietas, skiriama Lietuvos valstybės parama pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų kainai padengti. Studijų kaina valstybės lėšomis bus dengiama visą studijų laikotarpį. Kasmet konkurso tvarka šią paramą galės gauti iki 110 studentų pagal priėmimo į aukštąsias mokyklas rezultatus. Aukštosios mokyklos informuos studentus apie paskirtą paramą. Lėšos bus pervestos aukštosioms mokykloms. Parama baltarusių studijoms Lietuvoje skiriama įgyvendinant Lietuvos

Prezidento gimtadieniui – paroda apie aplinkosaugos darbus

Valdas Adamkus: „Jūs kvėpuosite daug lengviau.“

Rimgailė Dikšaitė

Lapkričio 3 d. Prezidentui Valdui Adamkui sukako 94-eri. Gimtadienio proga jo vardo bibliotekoje istorikai ir muziejaininkai rengia parodą, skirtą apžvelgti Prezidento profesinę veiklą Jungtinių Amerikos Valstijų Aplinkos apsaugos agentūroje (EPA). Ši agentūra, kurios didžiausiam penktajam regionui vadovavo V. Adamkus, šiais metais švenčia savo 50 metų sukaktį. Parodą bus galima apžiūrėti nuo lapkričio 18 d.

„Valdo Adamkaus, kaip aplinkosaugininko, veikla Lietuvoje – žinoma, tačiau nepakankamai suprasta. Parodą rengė istorikai peržiūrėjo daugybę archyvų dokumentų, vaizdo medžiagos, kalbėjosi su V. Adamkaus kolegomis iš EPA, administracijos darbuotojais, mokslininkais, teisininkais ir nevyriausybių organizacijų nariais. Jie susisiekė ir su pramonei tuo laiku atstovavusiais žmonėmis. Iš surinktos rašytinės bei vaizdinės medžiagos jie ir rengia šią parodą visuomenei“, – pranešė bibliotekos direktorius Arūnas Antanaitis.

Aplinkosaugos legenda

Parodos rengėjai papasakojo, kad septintajame dešimtmetyje JAV aplinkos tarša buvo ne tik užuodžiama, bet ir apčiuopiama rankomis. Upėse ir ežeruose buvo nerekomenduojama maudytis, miestus kamavo smogas. Dėl taršos netgi užsidegė... Cuyahoga upės vanduo Ohajo valstijoje. Erie ežeras, į kurį įteka ši upė, buvo laikomas mirusiu. Būtent su tokiomis problemomis susidūrė ir jį spręsti turėjo Valdas Adamkus – EPA 5-ojo regiono administracijos pavaduotojas, o nuo 1981 m. – šio regiono administratorius. „Per daugiau nei 25 metus trukusią karjerą EPA Valdas Adamkus tapo aplinkosaugos legenda. EPA 5-ajame regione jis ėjo aukščiausias pareigas, keičiantis net šešioms JAV prezidentams ir administracijoms. Net Čikagoje jis prisimenamas kaip žmogus, išvalęs Mičigano ežerą“, – teigia A. Antanaitis.

Valdas Adamkus, kaip labai atsakingas pareigas einantis JAV aplinkosaugininkas, dalyvavo JAV ir Sovietų Sąjungos aplinkosaugos programoje, veikusioje nuo 1972 m. Būtent aplinkosauga buvo ta reta sritis, kurioje JAV ir Sovietų Sąjunga bendradarbiavo net Šaltojo karo metu. Lietuvoje ekologinės problemos imtos spręsti vėliau. Jos netrukus

įgavo nacionalinio išsivadavimo iš Sovietų Sąjungos bruožų. Tačiau Lietuvai tapus nepriklausoma, rūpesti aplinkosauga gerokai sumenko.

Vardinė Prezidento premija

Anot Prezidento, aplinkosauginiai uždaviniai nuolatos reikalauja naujų sprendimų ir yra patys svarbiausi visiems Žemės gyventojams. „Jei prieš 50 metų mums pavyko išvalyti siaubingai užterštus ežerus ir upes, jei jau mirusiu laikytas Erie ežeras šiandien yra pilnas žuvų, vadinasi, kartu dirbdami galime spręsti ir šių dienų ekologines problemas. Tinkama linkme nukreipti mokslo pasiekimai gali duoti stulbinamų rezultatų, jei tik yra gera valia ir žmogaus pasiryžimas tų rezultatų siekti“, – teigia Valdas Adamkus, pabrėžiantis, kad aplinkosaugoje svarbiausias dalykas išlieka žmogiškasis jautrumas gamtai ir aplinkai.

Siekiant įprasminti gamtai draugiškumą aplinkosauginius sprendimus ir paskatinti išsamesnius tyrimus, nuspręsta įsteigti ir kasmet skirti vardinę Prezidento Valdo Adamkaus premiją. Premija bus teikiama

Valdas Adamkus – JAV Aplinkos apsaugos agentūros 5-ojo regiono vadovas

už visuomenės pagarbos nusipelnčius pasiekimus ir pastangas apsaugoti bei atstatyti gamtinę aplinką Lietuvoje bei Baltijos šalių ir Rytų Europos kaimynystėje, užtikrinti gamtos išteklių tvarumą. Premijos atsiradimą inicijavo Amerikoje veikiantis Danos Gedvilienės fondas. Parodoje bus galima susipažinti su unikaliais dokumentais, pamatyti istorinių nuotraukų ir vaizdo įrašų. Parodos rengimą finansuoja JAV ambasada Lietuvoje. Autorė yra VDU Marketingo ir komunikacijos departamento specialistė

Apie V. Adamkaus veiklą JAV spaudoje

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 6 p.

Vyriausybės nustatytą Pagalbos Baltarusijos žmonėms planą.

Ministerija paaiškina dėl sporto veiklos vaikams. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija primena, kad, remiantis Vyriausybės spalio 21 d. nutarimu, nuo spalio 26 d. iki lapkričio 8 d. neformaliojo švietimo teikėjai, kurie vykdo vaikų neformalųjį švietimą, turi tai daryti nuotoliniu būdu, o jei neįmanoma to užtikrinti – veikla stabdoma. Įstaigos, kurios vykdo treniruotes, taip pat varžybas aukšto meistriškumo sportininkams (profesionaliai sportuojantiems vaikams), gali veiklą (išskyrus neformalųjį švietimą) organizuoti užtikrinamos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo

nustatytas asmenų srautų valdymo, saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas.

Ministerija pažymi, kad, saugant visų mūsų sveikatą, svarbu riboti skirtingų vaikų kontaktinį bendravimą. Tad visas neformalaus švietimo veiklas, tarp jų – dienos ar ilgesnio laikotarpio stovyklas, mokinių ekskursijas ir edukacines programas, patariama nukelti į kitas mokinių atostogas arba organizuoti nuotoliniu būdu.

Neįgaliems studentams siūloma mokėti beveik 520 eurų siekiančią stipendiją. Vyriausybė pritarė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlymui didinti finansinės paramos neįgaliems studen-

tams prienamumą. Seimui bus siūloma pakeisti Mokslo ir studijų įstatymą, jame numatant studentams, kuriems nustatytas 45 procentų ar mažesnis darbingumo arba sunkus ar vidutinis neįgalumo lygis, skirti 519,87 euro per mėnesį. Seimui pakeitus Mokslo ir studijų įstatymą, jame būtų reglamentuotas finansinės paramos neįgaliems studentams skyrimo pagrindas, dydis ir sąlygos.

Tai leistų centralizuoti finansinės paramos neįgaliems studentams teikimą. Vietoje šiuo metu mokamų keturių skirtingų išmokų neįgaliajam būtų mokama viena stipendija. Ją administruotų viena institucija – Valstybinis studijų fondas, sumažėtų neįgaliems studentams tenkanti administracinė našta ir padidėtų stipendijos prienamumas. Būtų

panaikintas finansinę paramą neįgaliems studentams teikiančių valstybės institucijų funkcijų dubliavimas, užtikrintas racionalnis valstybės lėšų naudojimas.

Valstybinio studijų fondo duomenimis, 2019 m. tikslines išmokas gavo 472 studentai, socialines stipendijas – 484 studentai. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2019 m. tikslinė išmoka specialiesiems poreikiams tenkinti paskirta 620 studentų, o 241 studentas gavo tikslines išmokas studijų išlaidoms iš dalies kompensuoti. Siūloma, kad Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimai dėl finansinės paramos neįgaliems studentams įsigaliojotų 2022 m. rugsėjo 1 d. Parengta pagal ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimą

Vytauto Pociaus (1930-2017) mokslo istorijos darbai

V. Pocius skaito paskaitą studentams

Dr. Laima Petrauskienė

Apie Vytauto Pociaus, išėjus jam į Anapilį, gyvenimą ir darbus 2017 m. rugpjūčio 10 d. „Mokslo Lietuvos“ laikraštyje labai gražiai ir šiltai parašė Edukologijos universiteto alumnai. Be to, tekstas buvo parengtas taip operatyviai, kad žmonės, sužinoję apie V. Pociaus mirtį vien tik iš laikraščio puslapių, dar galėjo suspėti su juo atsisveikinti. Tad vien jau iš šio fakto galime nuspėti, kad draugai ir studentai labai mylėjo ir gerbė V. Pocių. „Mokslo Lietuvos“ numeryje buvo apžvelgti pagrindiniai V. Pociaus darbai ir gyvenimo etapai. Tačiau apie jo mokslo istorijos darbus tik paminėta, kad tokių buvo. Tad šį kartą norėtusi išsamiau pažvelgti į jo, kaip mokslo istoriko, veiklą ir priminti neeilinio įvykio – pirmojo atradimo Lietuvos fizikoje – istoriją. Įvykio, kuris liko tik V. Pociaus bendradarbių ir mokslo istorikų atmintyje.

Pradžioje priminsime pagrindinius Vytauto Pociaus biografijos faktus. Gimė 1930 m. sausio 11 d. Kaune. Mokėsi Kauno „Saulės“ gimnazijoje, Kretingos gimnazijoje ir Kauno politechnikume (dabar – Technikos kolegija). Pastarąjį baigęs 1949 m., įgijo silpnųjų srovių elektrotechnikos specialybę. Vienerius metus padirbęs techniku-konstruktoriumi, įstojo į Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Fizikos-matematikos fakulteto Fizikos specialybę. 1954 m. baigęs šias studijas su pagyrimu, buvo paliktas dirbti institute ir daugiau nei 50 metų dirbo pedagoginį darbą.

1957 m. įstojo į aspirantūrą Lietuvos mokslų akademijoje pas Boleslovą Styra, tuomet dar docentą, vėliau – labai žymų mokslininką. Buvo pirmasis B. Styros aspirantas. Tuo pat metu neapleido ir darbo

Pedagoginiame institute, kur dirbo dėstytoju valandininku. 1961 m. apgynė disertaciją „Alfa radioizotopų tyrimai debesų elementuose“. 1959–1961 m. kartu su kitais bendradarbiais – B. Styra, Č. Garbaliusku, V. Matulevičiumi, K. Šopausku – aptiko alfa karštąsias daleles atmosferoje. Tai buvo visiškai naujo reiškinio atradimas (iki tol buvo žinomos tik beta ir gama karštosios dalelės), kurio dokumentus 1962 m. B. Styros grupė nusiuntė į Maskvą užpatentuoti. Verta pastebėti, kad bendrame darbe V. Pociaus įnašas buvo nemažas, nes jam prisijungus prie grupės, tyrimai prasidėjo aukštuose debesų sluoksniuose. Būtent jis sukonstravo specialų debesų lašų gaudyklę. Atmosferos radioaktyvumo tyrimai, panaudojant lėktuvus, yra sudėtingesni, nei tyrimai ant žemės paviršiaus, nes reikalauja specialios įrangos, keleto pagalbininkų ir yra susiję su apledėjimo bei kitais pavojais. Neatsitiktinai lakūnai vengia skristi per debesis.

Nusiųntus dokumentus į Maskvos išradimų ir atradimų registracijos įstaigą, tenykščiai biurokratai neskubėjo jų patvirtinti. Jie pakvietė B. Styra atvažiuoti ir padaryti jiems pranešimą. Šis pakvietimas anais laikais reiškė užkoduotą pasiūlymą atvežti nemažai dovanų iš Lietuvos, t. y. Sovietų Sąjungos provincijos, jos centro ponams. B. Styra nuo tokio kvietimo ambicingai atsisakė, o savo jaunesiems kolegoms pasakė, kad „jei norite, važiuokite jūs, aš nevažiuosiu“. Jaunimas, įvertinęs savo finansines galimybes, taip pat nesiryžo tokiems „didiems“ žygiams.

Turbūt daugelis dar pamena, kaip džiugiai 1977 m. buvo sutiktas ir labai plačiai Lietuvoje pagarsintas pirmasis Lietuvos istorijoje atradimas, kurį padarė Puslaidininkų fizikos instituto mokslininkai: S. Ašmontas, J. Požėla, K. Repšas. Na, o B. Styros grupės atradėjai, nors ir buvo pirmiečiai, liko be atradėjų laurų. Straipsnį apie alfa karštąsias daleles atmosferoje jie paskelbė 1963 m. sąjunginiame žurnale „Atomnaja energetika“. Tik tiek. Nors tiems laikams – tai nemažai.

Būtų galima kelti keistą klausimą, ar teisingai jie pasielgė, būdami tokie kuklūs ir principingi? O gal tada, tais tolimaisiais 1962 metais, tokie dalykai neatrodė labai reikšmingi? Praėjus beveik pusšimčiui metų – 2009-aisiais – V. Pocius pažvelgė į šiuos įvykius jau mokslo istoriko akimis, skaitydamas pranešimą mokslo istorikų

V. Pocius (trečias iš dešinės) su Vytautų klubo nariais prie paminklo Vytautui Didžiajam Kaune

konferencijoje, vykusioje Vilniaus Gedimino technikos universitete. Kiek pamenu, jo balse buvo juntamas pasididžiavimas tuo atradimu ir visai nedidelė minorinė gaidelė, kad atradėjais jie netapo. Matyt, neteikė tam didelės reikšmės. Jo pranešimas kartu su bendraautoriumi E. Vėbra buvo publikuotas konferencijos straipsnių rinkinyje „Mokslo ir technikos raida Lietuvoje“, kurį išleido VGTU leidykla „Technika“ (2009).

Dauguma V. Pociaus pranešimų iš mokslo istorijos buvo perskaityti ir paskelbti būtent šių konferencijų, organizuotų VGTU entuziasto doc. Algimanto Nako, darbuose. Konferencijos iš pradžių (1996–2000 m.) vadinosi „Technikos mokslų raida Lietuvoje“, o nuo 2001 m. – „Mokslo ir technikos raida Lietuvoje“. Taip buvo pavadinti ir pranešimų rinkiniai. Labai gaila, kad nuo 2013-ųjų, A. Nakiui išėjus į pensiją, niekas šio darbo nebesiėmė, todėl nei įdomių konferencijų, nei gražių pranešimų rinkinių nebeliko. Šiame tekste, taupant vietą, toliau paminėti VGTU konferencijų rinkiniai bus cituojami taip: metai, VGTU.

Vytautas Pocius, nepaisant labai sėkmingos mokslinės karjeros pradžios, 1962 m. grįžo dirbti į Pedagoginį institutą. Jis labai mėgo pedagoginį darbą ir, sakyčiau, buvo tam darbui sutvertas. Be galo mėgo būti tarp žmonių, o ir žmonėms bendrauti su juo buvo lengva ir įdomu. Vaizdžiai pasakodavo apie savo ieškojimus ir naujus atradimus. Žinojo labai daug, dosniai dalindavosi savo žiniomis su kitais ir iki pat gyvenimo pabaigos turėjo tiesiog fantastišką atmintį.

V. Pocius 1962–1992 m. buvo šių VVPI katedrų vedėju: Pramoninių gamybos pagrindų (1962–1972), Fizikos ir matematikos dėstymo metodikos (1966–1967), Bendrosios fizikos (1974–1979; 1980–1983). 1963 m. jam suteiktas docento mokslinis vardas.

1990 m. konkurso tvarka buvo išrinktas Bendrosios fizikos katedros profesoriumi, tačiau, pasikeitus vardų teikimo tvarkai, 1992 m. gražintas į docentūrą. 1995–2004 m. buvo emeritas ir dirbo pagal sutartį. Dar dėstė Kauno politechnikos instituto filiale Vilniuje (dabar – VGTU), Respublikiniame mokytojų tobulinimosi institute, dirbo su „Fizikos olimpo“ klausytojais, t. y. Lietuvos atstovais pasaulinėse fizikų olimpiadose. Jo paskaitų yra klausę ir laikę egzaminus daugiau kaip 4000 Lietuvos jaunuolių. Skaičius – ištisus špūdingas!

Dirbdamas Pedagoginiame institute, V. Pocius dėstė bendrąją fiziką, elektrotechniką, radiotechniką, paskelbė per 100 mokslinių, metodinių, fizikos didaktikos, publicistikos bei mokslo istorijos straipsnių, išleido 8 knygas. Mokslo istorijai skyrė per 40 straipsnių ir 2 knygas. Atliktų darbų skalė – labai plati. Jo veikloje galime išskirti tris pagrindines mokslinio darbo kryptis: atmosferos radioaktyvumas, fizikos dėstymo metodika ir mokslo istorija.

Mokslo istorijos tematikoje pradėjo dirbti 1990 m., t. y. būdamas 60-ties. Kaip ir dera fizikui, susidomėjo Lietuvos fizikos istorijos ištakomis – pirmosiomis lietuviškai išleistomis knygomis apie fizikinius reiškinius, kurias išleido garsusis mūsų inžinierius Petras Vileišis. Jo knyga „Apsakinėjimas apie žemę ir atmainas oro“ (išleista 1876 m. Peterburge), V. Pociaus nuomone, yra pirmoji gamtamokslinė fizikos srities knyga. Nors joje aprašoma žemė, dėstymo ir aiškinimo metodas yra grynai fizikinis. Šiai reikšmingai datai 1991 m. suėjo 115 metų. V. Pocius apie šią knygą paskelbė „Mokslo ir gyvenimo“ žurnale (1991 m., Nr. 6) ir „Fizikų žiniose“ (1992 m., Nr. 2).

Konferencijos „Mokslo ir technikos raida Lietuvoje“ dalyviai. Dešinėje pirmas – konferencijos organizatorius A. Nakas, kairėje prie turėklų trečias – V. Pocius, jam už nugaros – šio teksto autorė (VGTU, 2011). Iš L. Petrauskienės archyvo

Vytauto Pociaus (1930-2017) mokslo istorijos darbai

■ Atkelta iš 8 p.

P. Vileišio rūpesčiu 1899 m. pasirodė dar svarbesnė Lietuvos fizikos istorijai knyga – slapyvardžiu P. Neris jis parašė ir išleido pirmąjį lietuvišką fizikos vadovėlį – pradžiama mokslį „Populiariškas rankvedis Fyzikos“. Šiai datai įprasminti 1999 m. Vilniaus pedagoginiame universitete V. Pocius suorganizo konferenciją „Pirmojo lietuviško fizikos vadovėlio 100 metų jubiliejus“.

Kadangi pirmoji Vytauto Pociaus specialybė – inžinierius, suprantama, kad jam buvo įdomi ir inžinerinė P. Vileišio veikla. V. Pocius suregistravo visus jo statytus tiltus ir geležinkelius (1996, VGTU). Žvelgdamas tiek inžinieriaus, tiek ekonomisto ir gamybos organizatoriaus akimis, jis aprašė pirmąją lietuvišką akcinę bendrovę „Vilija“, įkurtą P.

Vileišio ir jo kolegų Vilniuje. Vytautas Pocius išaiškino, kad daugelis dabartinių istorikų neskiria P. Vileišio privačios įmonės „Mechaninės dirbtuvės“ ir „Vilijos“, suplakdami viską į vieną. Tačiau tai buvo dvi skirtingos įmonės. Sėkmingai dirbanti bendrovė „Vilija“, karo metu ją evakavus į Smolenską, 1918 m. buvo bolševikų nusavinta (2008, VGTU).

Labai visapusiška, altruistiška ir gaivališka P. Vileišio asmenybė traukė V. Pociaus dėmesį ir kitu požiūriu. Jis rašė, kad savo turto, intelektu, darbo patirtimi ir geranoriškumu P. Vileišis labai stipriai veikė aplinkinius žmones. V. Pocius aptarė P. Vileišio įtaką žymiųjų lietuvių inžinierių likimui: Jonui Bortkevičiui (1871–1908), „Dvylikos Apaštalų“ būrelio nariui, nelegalios lietuviškosios spaudos platintojui; Antanui Macijauskui

(1874–1950), apie kurį kalbėsime toliau ir kurio pradinę lietuviškų knygų leidimo veiklą rėmė P. Vileišis; Steponui Kairiui (1879–1964), Nepriklausomybės akto signatarui, kurį rėmė materialiai (nors ir visai nepritarė jo politinėms pažiūroms) ir finansavo jo pirmąjį vadovėlių mašinistams bei kūrė; Kaziu Puidai (1883–1945), Berlyne baigusiam aukštuosius inžinerinius mokslus ir ieškojusiam darbo Vilniuje, P. Vileišis pasiūlė darbą „Vilniaus žinių“ redakcijoje. Taip ir įsiamžino K. Puida Lietuvos istorijoje kaip žymus rašytojas, o ne inžinierius. P. Vileišio veikla turėjo įtakos Konstantinui Šakeniui (1881–1959), būsimam švietimo ministrui, kurį jis įdarbino „Vilniaus žinių“ redakcijoje, o vėliau – savo mechaninių dirbtuvių braižykoje; Juozui Skripkui (1870–1937), kurį

V. Pocius įvardijo kaip tautinio atgimimo ir valstybės kūrimo veikėją, dirbusį P. Vileišio „Mechaninių dirbtuvių“ direktoriumi.

Gabrieliaus Landsbergio (1852–1916), mums žinomo lietuvių dramaturgo, pirmoji specialybė buvo telegrafo technikas. Tad V. Pocius drąsiai jį priskyrė prie garsiųjų inžinierių. Jo materialiai remti nereikėjo, tačiau būtent P. Vileišio lietuviška veikla, jo išleistos lietuviškos knygos paveikė Gabrielių taip stipriai, kad visas Landsbergių šeimoje įdiegtas lenkiškas patriotizmas išgaravo kaip lengvas dūmas. G. Landsbergis tapo karštu Lietuvos patriotu, dirbo „Vilniaus žinių“ redakcijoje. Kaip gerai žinome, G. Landsbergis savo idėjinis nuostatus sugebėjo puikiai perteikti ir giminės atžaloms (2000 ir 2011 m., VGTU). (Tęsinys – kitame numeryje) ■

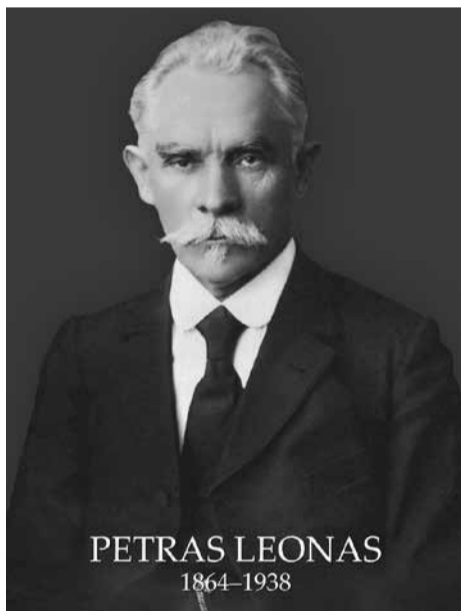
Pirmojo Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Petro Leono socialinės minties fragmentai

Dr. Raimundas Kaminskas

2020-ieji – Lietuvos Steigiamojo Seimo šimtmečio metai. Prieš šimtą metų pirmuosiuose demokratiniuose Lietuvos Seimo rinkimuose išrinktas Steigiamasis Seimas, vykdydamas 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Aktą, atkurtą Lietuvos valstybę paskelbė demokratine respublika. Pirmoji Vyriausioji rinkimų komisija sudaryta 1919 m. Steigiamojo Seimo rinkimams organizuoti ir vykdyti. Ją sudarė 5 asmenys. Komisijos vadovu tapo Petras Leonas.

Profesorius Petras Leonas (1864–1938) – teisininkas, ekonomistas, sociologas. Dažniausiai Petro Leono indėlis į mokslą siejamas su Lietuvos teise ir sociologija. Jis buvo vienas žymiausių Lietuvos teisininkų, teisės teoretikų, tačiau jo ankstyvieji darbai skirti socialinei ekonomikai. Jis analizavo ir rašė straipsnius (neretai pasirašydamas slapyvardžiu P. Liutas) apie visas socialines ekonomines problemas, gilindamasis į jų tarpusavio ryšius, taikydamas mokslinį metodą joms analizuoti. Ypač didelis Petro Leono indėlis į mokslą yra jo darbai socialinės ekonomikos temomis, spausdinti lietuviškoje spaudoje, leidžiamoje JAV, Tilžėje uždraustos lietuviškos spaudos (1864–1891) metais. Šiame straipsnyje apžvelgiame Petro Leono, kaip socialinės ekonomikos mokslo Lietuvoje pradininko, šio mokslo teoretiko, indėlį į lietuvių ekonominės literatūros ištakas.

Petrą Leoną galime vadinti socialinės ekonominės literatūros mokslo pradininku Lietuvoje. Jis, kaip ir Jonas Šliūpas, Kazimieras Paltarokas, Kazimieras Steponas Šaulys, Jurgis Matulevičius-Matulaitis, išsiskiria savo darbais socialinėmis ekonominėmis temomis. Socialines ekonomines problemas P. Leonas nagrinėjo dar jaunystėje. Būdamas Maskvos universiteto studentu, 1887 m. parašė pirmą referatą ekonomikos tema „Keli žodžiai apie prekybą (kupčystę) ir amatus“. Šis darbas buvo išspausdintas 1887 m. dviejuose laikraščio „Šviesa“ (Szviesa), leidžiamo Tilžėje, numeriuose. Čia jis išsakė mintį, kad lietuviams, šalia žemės ūkio, taip pat reikia pradėti verstis prekyba ir amatais, kurie gali praturtinti kraštą, daugeliui bežemių ir mažžemių duoti pragyvenimo šaltinį ir lietuvių ūkius apsaugoti nuo skaldymo (Merkelis, 1938).

Prof. Petras Leonas, teisininkas, sociologas, visuomenės veikėjas, VDU Garbės daktaras (1932 m.). Archyvo nuotr.

1888 m. P. Leonas, dar būdamas studentu, toliau tęsė ekonomikos temų nagrinėjimą. Referate „Iš draugijinės ūkės“ jis nagrinėjo tokias ekonomikos teorijos temas, kaip vertė ir jos teorija, mainų teorija, kainos teorija, pinigų teorija, darbo algos problema, ekonominių krizių teorija, kapitalas, nuosavybė ir pan. (Ekonomika, 1938). Šį P. Leono darbą 1888 m. išspausdino JAV leidžiamas laikraštis „Lietuviškasis balsas“ (Lietuwisz-kasis Balsas).

Pirmu rimtu indėliu lietuvių socialinės ekonomikos literatūroje apie kooperaciją laikomas P. Leono darbas „Apie bendroves“, išspausdintas 1888 m. laikraštyje „Šviesa“. Jame autorius ragina steigti „savitarpinės paskolos“ (smulkaus kredito) bendroves ūkininkams, kad šie ekonominiu atžvilgiu būtų nepriklausomi nuo privačių skolininkų, kurie juos išnaudoja ir nuskurdina.

Savo diplominį darbą 1890 m. „Privatiška ir draugijinė ūkės organizacija“ (Privatizska ir draugijine ukės organizacija) P. Leonas skyrė ir išspausdino 1890 m. „Varpo“ numeriuose. Šiame darbe, „moksliu pamatu remiantis“, P. Leonas nagrinėja privačius ir „draugijinius“ (dabar sakytumėm visuomeninius) ūkio principus, jų panašumus ir skirtumus, interesus, konkurenciją, moralinę žmogaus atsakomybę, laisvos konkurencijos neigia-

mas puses, individualumą ir kolektyviškumą ekonomikoje bei valstybės, kaip jis vadina „valstijos“, vaidmenį „ūkėje“ (Leonas, 1890).

P. Leonas nagrinėjo ir Žemės reformos klausimus. 1889 m. Tilžėje leistas laikraštis „Varpas“ septyniuose numeriuose išspausdino Petro Leono straipsnį „Baudžios Lenkijoje (Trumpa apžvalga istorijos baudžios ir jų išnaikinimo)“. Šiame darbe P. Leonas analizavo baudžios atsiradimo Lenkijoje istorines, ekonomines, socialines priežastis ir procesus, pasitelkdamas ir Rusijos baudžios pavyzdį. Išsamiai aprašė Lenkijos ūkininkų „ekonomišką būvį“, įsakymus („ukazus“), žemės valdymo būdus, 1864 m. žemės reformos priežastis ir pasekmes: „Koks nenormališkas ūkininkų padėjimas Lenkijoje ir Lietuvoje: daugybė bežemių, iš jų, kurie turi žemės, dauguma turi per mažai ir negali išsimaitinti.“ (Varpas, 1889)

1891 m. „Ūkininko“ (Ukinikas: lietuvisz-kas laikrasztis, paskirtas reikalams ukinikų) laikraštyje P. Leonas išspausdino straipsnį „Apie bendrą žemės valdymą“, kuriame analizavo „bendrą žemės valdymą“, matė jį kaip išeitį iš daugybės bežemių padėties Lietuvoje, pasitelkdamas Vakarų Europos šalių pavyzdžius. 1891 m. „Varpo“ Nr. 5 išspausdino straipsnį „Žemdirbystės reikalai“, kuriame įvardijo blogos ūkininkų padėties Lietuvoje priežastis, kad žemės reforma Rusijos imperijoje paliko dalį kaimo gyventojų bežemiais, išsakė daug pasiūlymų padėčiai gerinti, atsižvelgdamas į Lietuvos tradicijas, tarp kurių – bendra žemės kontrolė, „bendrijinis žemės valdymas“, kuris dėl įsigalėjusio individualizmo buvo nebeįmanomas (Trencsényi, 2016). Kaip išeitį iš tokios padėties P. Leonas matė savitarpio paskolų būtinumą, specialių mokyklų („žemdirbystės, amatų ir prekybos“) steigimą ir patį svarbiausią – žmonių, ypač jaunimo, švietimą („pakelimas abelno apšvietimo ir išsilavinimo mūsų žmonių), nes nuo to priklauso geresnis ar blogesnis socialinis gyvenimas (Liutas, 1891).

Socialinių ekonominių raštų kategorijai priskiriami P. Leono darbai: „Valstija, jos siekis ir užduotės: Mokestys“ (1889), kur autorius nagrinėjo valstybės ekonomines funkcijas, išspausdintas „Lietuviškajame balse“; „Apie ūkininkų banką“ (1891), išspausdintas Lietuvos ūkininkų kalendoriuje; straipsniai „Iš draugijinio Anglijos gyvenimo“ (1892),

„Sindikatai arba Karteliai“ (1894), išspausdinti „Varpo“ numeriuose.

1891 m. P. Leonas rašė apie lietuvių išėviją, lygindamas dvi valstybes – Rusiją ir JAV, jų politinę ir ekonominę santvarkas, žmonių galimybes ir teises šiose šalyse, ne skatindamas išvykti iš Lietuvos, bet matydamas ir įvardindamas svarbias priežastis, kodėl lietuviai palieka savo tėvynę: vargai, neturtas, neišmanymas, kaip pagerinti savo būvį, švietimo nebuvimas (Ūkininkas, 1891).

Petro Leono darbai rodo, kad jis labai didelį dėmesį teikė socialinėms ir ekonominėms problemoms, nagrinėjo ir spaudoje visuomenei skelbė pažangias socialines ekonomines idėjas ir konkrečius siūlymus, kaip vystyti lietuvišką ūkį, kad Lietuva pasiektų pažangos. Jis gerai suprato, kad Lietuvos tautinio ir kultūrinio atgijimo pažanga labai daug priklausė nuo socialinio ir ekonominio stiprėjimo. „Ir atrodo, kad gryniesiems mokslams studijuojami daugiau iš būtino gyvenimo reikalo – duonai užsidirbti, o visa siela atiduodama socialinėms ir ekonominėms problemoms.“ (Ekonomika, 1938)

Literatūra:

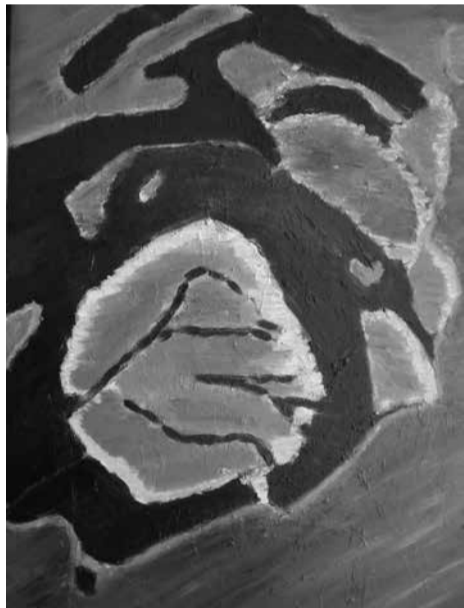
1. Rimka A. Lietuvių tautos atgimimo pirmojo dešimtmečio (1883–1893) ekonominiai raštai ir rašytojai. Pinigų studijos. 2000, Nr. 1, p. 80–86.
2. Merkelis A. Prof. P. Leonas. Trimitas. 1938, Nr. 20, p. 481–482.
3. Prof. Petras Leonas. Ekonomika. 1938, Nr. 2 (14), p. 97.
4. Liutas P. [Petras Leonas]. Privatiška ir draugijinė ūkės organizacija. Varpas. 1890, Nr. 6–12.
5. Liutas P. Baudžios Lenkijoje. Varpas. 1889, Nr. 11, p. 171.
6. Liutas P. [Petras Leonas]. Apie lietuvių iszeivyste. Ūkininkas (Ukinikas). 1891, Nr. 5, p. 194–197.
7. Liutas P. [Petras Leonas]. Žemdirbystės reikalai. Varpas. 1891, Nr. 5, p. 66.
8. A History of Modern Political Thought in East Central Europe. Volume I: Negotiating Modernity in the 'Long Nineteenth Century'. Balázs Trencsényi, Maciej Janowski, Monika Baár, Maria Falina, and Michal Kopeček. 2016. Oxford University press. P.475

Rudens atspindžiai Gito Markučio tapyboje

Ona Gaidamavičiūtė

Metų laikų kaita dažnai įkvepia kūrybai. Spalio 14 d. Kauno galerijoje „Paveikslai.lt“ (Vytauto pr. 60) buvo atidaryta tapytojo Gito Markučio peizažų paroda. Tą pačią dieną „Facebook“ paskyroje „Galerija Paveikslai.lt“ eksponuota ir virtuali šio tapytojo darbų paroda. Galima priminti, kad šį pavasarį, kovo mėnesį, Kauno pilyje vyko pavasariškos tematikos paroda „Kauno peizažai“. Nuo lapkričio 3-iosios G. Markučio paveikslai iškeliavo į Vilnių ir dabar eksponuojami Užupyje, „Paveikslai.lt“ galerijoje.

Gitas Markutis nuo 2006 m. rengia personalines parodas, dalyvauja grupinėse parodose, yra tarptautinių plenerų, pavyzdžiui, jaunųjų ukrainiečių tapytojų, kuratorius. Pastarasis tarptautinis pleneras „Kačerginės rudens paletė“ jau trečius metus rengiamas Kačerginės daugiafunkciame centre. Šiemet jis vyko rugpjūčio mėnesį.

Paveikslas „Rudens motyvai“. Autorės archyvo nuotr.

Peizažas „Lietui praėjus“

Gito Markučio kūrybos išskirtinumas – ryškūs spalviniai kontrastai, juoda kontūrinė linija, subtiliai perteikta gamtos ir žmogaus pasaulių harmonija. Žavi dinamiškas, ekspresyvus autoriaus potėpis, kartais netgi priartinantis peizažą prie abstrakcijos. G. Markutis – itin produktyvus, spalvinės ekspresijos nevengiantis tapytojas. Pastaruosiuose tapytojo darbuose nuo realistinių vaizdų ir konkrečių peizažų detalių pereinama prie itin spalviškai skambių muzikalių abstrakčių formų.

Naujausioje parodoje eksponuojamų abstrakčių formų paveikslų pavadinimai atskleidžia vidinių pajautų gelmę, pavyzdžiui, paveikslas „Išgalvotos mintys“. Parodoje eksponuojamuose paveiksluose gana daug kontrastingų – mėlynų, raudonų ir baltų spalvų tonų. Tapytojas visgi renkasi spalvų ekspresyvumą ir dinamiškumą, jam kiek svetimi įprastiniai pasteliniai lietuviško peizažo tonai. Parodoje dominuoja spalvų kontrastais išsiskiriančios abstrakcijos, pavyzdžiui, „Rudens motyvai“, „Lietui praėjus“.

Akivaizdu, kad nemažai šioje parodoje eksponuojamų darbų skirta rudens temai. Galima paminėti ir išskirtinius savo realistiniu vaizdavimu paveikslą „Rudenėjanti“ (rudeniškas Kauno peizažas) ir natūrmortą „Rudens gelės“. Tačiau susidaro įspūdis, kad tapytojui peizaže pirmiausia kur kas svarbes-

nis yra gamtos pasaulio stichijos, ypač vandens, poetizavimas, kintančių efermerišku gamtos reiškinių perteikimas, pavyzdžiui, paveiksluose „Apsemta sala“ ir „Geltoni atspindžiai“.

Ekspresyviomis spalvomis ir abstrakčiomis organiškoms formoms išsiskiria paveikslas „Napoleono kalnas“. Sunku numanyti, kokį metų laiką perteikia šis peizažas. Gal rudenį, o gal net žiemą, nes paveiksle kalnas nusėtas įvairių spalvų dėmėmis, išvogtas baltomis linijomis, tarsi upių vingiais. Šiuo atveju, matyt, svarbiausia yra ne tikrovės detalių perteikimas, o įspūdis, nuotaika, kuri šiuo atveju – pakili, didinga.

Napoleono kalnas, kuris, kaip žinia, yra Prienų rajone prie Lelionių kaimo, išsiskiria kaip kepurės formos kalva. G. Markučio paveiksle kalno peizažas visiškai kitoks nei tikrovėje, labiau primenantis kitų šalių didingus sniegynus. Tačiau tapytojas, paklaustas apie šį paveikslą, atsakė, kad jo pavaizduotas „Napoleono kalnas“ yra visai kitoje vietoje – Kaune, Piliakalnio gatvėje, ant Nemuno kranto. Jis papasakojo: „Važiuojant Piliakalnio gatve, atsiveria labai gražus vaizdas. Gal prieš 20 metų mes gyvenome Piliakalnio gatvėje esančiame daugiabutyje. Kiekvieną dieną važiuodavome pro šalį. Įkopus į šį kalną, nuo jo atsiveria

Tapytojas Gitas Markutis

fantastiški Kauno vaizdai. Kalbama, kad čia ir pats Napoleonas buvo...“

Reikia pasidžiaugti, kad Kaune parodą lankančiųjų buvo nemažai. Visi, norintys ją aplankyti, lapkritį galės pasidžiaugti G. Markučio peizažais Vilniaus galerijoje „Paveikslai.lt“ (Polocko g. 3). *Autorė yra menotyrininkė*

Įamžinti dr. Mindaugo Tomonio atminimą

Dr. Raimundas Kaminskas

Mindaugas Kazimieras Tomonis (slapyvardis – Tomas Kuršys) – poetas, filosofas, kovotojas už Lietuvos laisvę, gimė 1940 m. rugpjūčio 28 d. Vilniuje. 1975 m. lapkričio 5 d. KGB nužudytas kaip kitamintis ir rezistencijos dalyvis.

Nuo 1944 m. rudens M. K. Tomonis su tėvais gyveno Kaune, buvusiuose dailininko Antano Žmuidzinavičiaus namuose. 1946 m. rudenį pradėjo lankyti aštuonmetę J. Jablonskio mokyklą Žaliakalnyje, o 1950 m. perėjo į Komjaunimo vidurinę mokyklą (taip tuo metu sovietiniai okupantai buvo pervardinę „Aušros“ gimnaziją). Buvo gabus ir stropus mokinys, apibūdinamas kaip labai nekalbus ir nedrąsus. Anksti pradėjo rašyti eilėraščius, bendradarbiavo spaudoje. Į „Kauno tiesą“ rašė trumpas informacijas apie įvairius Respublikinės bibliotekos, kurioje tuo metu dirbo jo tėvas, kultūros renginius

ir kritines žinutes apie mieste pastebėtas negeroves.

1957 m. M. Tomonis baigė vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą (KPI) studijuoti chemijos technologijos. 1962 m. pavasarį vedė Aldoną Vilčinskaitę. Baigęs institutą, išvyko į paskyrimo vietą Kuršėnuose, tuometinę Daugėlių silikatinių plytų gamyklą. 1963 m. pradžioje jiems gimė sūnus Rytis. Tų pačių metų rudenį šeima persikėlė į Vilnių, kur gyveno jo tėvai ir seserys. Įgijęs chemiko profesiją, dirbo moksliniuose tyrimo institutuose. 1967 m. M. Tomonis apgynė disertaciją. Jam buvo suteiktas technikos mokslų kandidato laipsnis.

Dėl atvirai išsakomų antisovietinių pažiūrų ir Lietuvos nepriklausomybės siekių M. Tomonis kelis kartus buvo prievarta uždarytas į psichoneurologinę ligoninę. 1975 m. vasaros pradžioje jis parašė laišką partijos Centro Komitetui, kuriame išdėstė savo požiūrį į sovietinį režimą ir siūlė suteikti galimybę Baltijos šalims referendumo keliu

atgauti nepriklausomybę. Tai buvo kuklus, jautrus žmogus, tačiau atvirai kalbėjęs apie okupacinio režimo piktžaidžius ir kėlęs Lietuvos valstybės atkūrimo būtinybę. Tuo šis poetas ir mokslininkas atrodė pavojingas sovietinei imperijai ir represinėse struktūrose buvo nuspręsta jį nužudyti.

Tų pačių metų lapkričio 5-ąją Mindaugas išėjo į darbą, tačiau vakare artimieji jo nebesulaukė. Po kurio laiko ėmė aiškėti, kad tą dieną jis buvo slapta įkalintas KGB kalėjime Vilniuje, ten tardytas, kankintas ir nužudytas. Žuvusiojo artimiesiems KGB oficialiai pranešė, kad Mindaugo kūnas rastas ant geležinkelio bėgių netoli Rasų kapinių Vilniuje. Laidotuvių metu artimieji pamatė šautines žaizdas Mindaugo galvoje, o ant kaklo – pjautines žaizdas, visai nebūdingas pervažiavus traukinio. Artimiesiems paprašius parodyti žūtį vietą, buvo delsiama tai padaryti. Tik po kelių dienų buvo parodyta inscenuota žūtį vieta, aplieta krauju, o šalia numesti keli asmeniniai Mindaugo daiktai.

Dr. Mindaugas Tomonis. Archyvo nuotr.

Vilniaus geležinkelio įvykių suvestinėse tomis dienomis nebuvo užregistruota nė vienos avarijos, kurioje būtų žuvęs žmogus. Mindaugo gimines ir kitus artimuosius KGB darbuotojai daug kartų tardė ir baugino. Jiems buvo liepta neieškoti tiesos apie Mindaugo žūtį aplinkybes, jų namuose ne kartą vykdytos kratos.

Vytautas Ylevičius 1930–2020

...Velionis nefotografavo Lietuvos iš dangaus aukštybių.

Iš ten Lietuvos dvasios nepamatysi.

O jam ta lietuviška dvasia taip rūpėjo...

Surasti ją, pajusti, o paskui kitiems parodyti...

Lapkričio 5 d. po sunkios ligos, eidamas 91-uosius metus, į Amžinybę iškeliavo Lietuvos fotomenininkų sąjungos garbės narys Vytautas Ylevičius. Lietuva neteko žymaus fotomenininko.

V. Ylevičius gimė 1930 m. birželio 22 d. Kaune, darbininkų Uršulės ir Antano Ylevičių šeimoje. Šeimai persikėlus į Vilnių ir apsigyvenus Savičiaus gatvėje, Vytautas mokėsi Vytauto Didžiojo valstybinėje gim-

nazijoje (1940 m. pervardinta Vilniaus 1-ąja vidurine mokykla). Šeimos gyvenamajame name gyveno nemažai Vilniaus universiteto profesorių, kurie buvo pokario Lietuvos intelektualų karta. Matydami, kaip sunkiai gyvena Ylevičių šeima, šešiolikmečiui Vytautui jie pasiūlė darbą. Vytautas universitete pradėjo dirbti Gamtos fakulteto sekretoriumi, mašinėle spausdino visokias pažymas, sudarinėjo dėstytojų paskaitų tvarkaraščius. Profesoriai net ėmė jį vadinti „oberdekanu“. Dekanate jis pakurdavau ir krosnelę, o profesoriai per pertraukas ateidavo prie jos pasišildyti ir vis kalbėdavo, diskutuodavo.

Sunku net apsaityti, kokie tai buvo V. Ylevičiui „gyvenimo universitetai“, bet, baigus vakarinę mokyklą, darbo teko atsisakyti. Vytautas įstojo, žinoma, į tą patį Gamtos fakultetą. O kai jame prasidėjo hidrologijos studijos, ten buvo ir pirmosios praktikos, pirmosios ekspedicijos, Lietuvos upių ir upelių, ežerų tyrinėjimai. Jis tuose vandenyse pasijuto kaip žuvis. Viena nelaimė – neturėjo fotoaparato. Už paskutines kapeikas pirkdavo nedidukes nuotraukas iš tų, kurie turėjo kuo fotografuoti, nes už dyką niekas nedalijo.

1956 m. baigus studijas, prasidėjo tai, ko V. Ylevičius laukė visą gyvenimą – tikrasis vandenių tyrinėjimas. Baltoji Ančia, Peršėkė, Strėva, Verknė, Neris, Dubysa, Mituva... Praėjo visais Nemuno intakais. Po daugelio metų, savo 80-mečio proga duodamas interviu „Respublikos“ korespondentui F. Kauzonui, V. Ylevičius sakė, kad tada su-

prato, „ką reiškia, kai tu visas pasineri į tau mielą darbą. Ir žinai, kas dar labai svarbu buvo, kai ant peties jau pakabintas valdiškas fotoaparatas! <...> Mano dvasiai šito reikėjo. Eini ir staiga prieš tave išdygsta prie keliuko pasviręs kopolytstulpis. Net krūpteli, kaip iš kokios dainos ar nuostabaus eilėraščio. Pakelėje, dulkėse. Kažkokie šventi Lietuvos taškai. Tik prieidavau, aplink apeidavau ir fotografuodavau, fotografuodavau... Ir tu žinai, aš tame kopolytstulpyje Dievo rasdavau daugiau, nei puošniausiose bažnyčiose. Ir Lietuvos – taip pat daugiau. Arba užėini pas žmogų, kuris tą kopolytstulpį čia pastatė. Tu žinai, kokie tai žmonės? Jie kalba, jie mąsto, žinok, visai kitaip. O į bažnyčią ateini ir nežinai, yra joje Dievas ar ne. Žinau, Dievas yra visur, bet mano pakelės kopolytėlėje jo būdavo kažkaip daugiau...“

Vytautas Ylevičius 1956–1972 m. dirbo įvairiose Vilniaus hidrologijos, hidrogeologijos, vandens resursų naudojimo valdybose vyr. inžinieriumi, skyriaus viršininku. 1972–1974 m. buvo Respublikinės komunalinio ūkio ir buitinio aptarnavimo valdybos pirmininko pavaduotojas. Nuo 1974 m. pradėjo dirbti Vilniaus pedagoginio instituto Estetinio lavinimo katedros dėstytoju. Šiame institute (vėliau – universitete) V. Ylevičius išdirbo net 31 metus, įkūrė foto laboratoriją-studiją, kaupė medžiagą universiteto metraščiui, dėstė fotomeno pagrindus, surengė labai daug parodų, talkino fotoreportažais „Šviesos“ laikraščiui.

2005 m. vasario mėnesį V. Ylevičius išėjo

į pensiją, tačiau ir toliau tęsė fotomeninę veiklą. Kartu su ilgamečiu Lietuvių švietimo draugijos „Rytas“ pirmininku Algimantu Masaičiu surengė kilnojamąją fotografijų parodą „Tėvynės spalvos“ Pabradės, Švenčionių, Nemenčinės, Kalvelių, Dieveniškų mokyklose. Jis buvo vienas iš aktyviausių Lietuvai pagražinti draugijos narys, Vilniaus miesto Vytautų klubo narys. Savo ir rėmėjų lėšomis išleido fotoalbumus: „Tėviškė“ (Mintis, 1971 m., 267 psl.); „Gimtines kloniais“ (Kaunas, 1996 m.); „Manoji Lietuva“ (Vilnius, 2007 m., 219 psl.); „Dainų ir artojų tėvynė: nepriklausomybės keliu“ (2013 m.). Buvo numatęs išleisti fotoalbumą pagal Donelaičių „Sveiks, sveteli margas“, taip pat šia Donelaičio tema tikėjosi organizuoti parodą savo 90-mečio proga Vilniaus mokytojų namuose, tačiau nenumaldoma liga numatė kitaip...

Mielas Vytautai, pašventei visą savo gyvenimą Lietuvos fotografijai, Lietuvos žmogaus ir gamtos atspindėjimui, daug jėgų ir pastangų padėjai, kad Lietuva gražėtų, būtų saugoma jos gamta ir aplinka. Tavo fotonuotraukų ir šmaikštaus žodžio mums visiems, ilgainiui, labai truks. Amžinąjį Tau atilsį, išėjus Amžinybėn. Ilsėkis ramybėje...

Lietuvos edukologijos universiteto Alumnų draugija visų universiteto kolegų vardu reiškia gilią užuojautą Vytauto Ylevičiaus žmonai Irenai, dukroms Rimai ir Simonai, kitiems artimiesiems ir buvusiems bendradarbiams. *LEU Alumnų draugija*

Profesorius Vytautas Semaška 1951–2020

Eidamas 69-uosius metus, mirė žymus Lietuvos zoologas profesorius Vytautas Semaška, Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto (vėliau – universiteto) absolventas ir buvęs ilgametis jo dėstytojas.

Vytautas Semaška gimė 1951 m. gegužės 27 d. Vilniuje. Studijavo tuometiniame Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute, įgijo biologijos ir žemės ūkio pagrindų specialybę. Po studijų kaip pažangus ir perspektyvus studentas buvo pakviestas dirbti institute. Dirbo Žemės ūkio pagrindų katedroje laborantu, dėstė gyvūnų fiziologiją. 1988 m. birželio 2 d. Tartu universiteto A. Melderio gyvulininkystės ir veterinarijos mokslo tyrimų institute (Estijoje) apgynė zootechnikos mokslų daktaro disertaciją „Multienzimininių kompozicijų (MEK) priedo viščiukų broilerių racionuose efektyvumo tyrimai“. Įgijęs mokslų daktaro laipsnį, dirbo Zoologijos katedroje, tapo jos vedėju. Vėliau iki pat išėjimo į pensiją dėstė Biologijos katedroje.

V. Semaška parašė daug mokslinių straipsnių, rengė metodinę ir mokomąją medžiagą, rašė vadovėlius studentams ir moksleiviams. Skaitė mokslinius pranešimus daugelyje Lietuvos ir užsienio mokslinių konferencijų.

Velionis visų atmintyje išliks kaip inteliģentiškas, tolerantiškas ir nuoširdus žmogus, visada supratęs studentus ir žinojęs ribą tarp studentavimo ir studijavimo. Lietuvos edukologijos universiteto

Žemės ūkio pagrindų katedra. Iš kairės į dešinę sėdi: prof. K. Ženauskas, kat. ved. prof. A. Songailienė, doc. J. Čepulis, vyr. lab. Z. Kliunkienė, doc. I. Gutauskienė; stovi: vyr. lab. V. Semaška, lab. G. Tylaitė, doc. A. Galvelis, v. dėst. K. Kaluina, doc. A. Serbentavičius, j. m. b. biol. m. k. L. Genytė, doc. J. Galvydis. *LEU archyvo nuotr.*

Alumnų draugijos vardu reiškiamame nuoširdžią užuojautą V. Semaškos žmonai, dukrai – LEU alumnei ir kitiems jo artimiesiems,

kolegoms, studentams bei visiems, pažinusiems velionį. *LEU Alumnų draugija*

IN MEMORIAM

Milda Aušrienė 1944–2020

Martyno Vainoriaus nuotr.

Klaipėdos universiteto Jūros technologijų ir gamtos mokslų fakulteto bendruomenė šių metų lapkričio 9 d. neteko kolegės Mildos Aušrienės. „Milda Aušrienė – lietuvininkė, žymaus tarpukario

Klaipėdos krašto veikėjo Martyno Reizgio anūkė. Milda visada didžiavosi savo šaknimis, domėjosi ir puoselėjo šeimos ir giminės istoriją, įvairiuose renginiuose dėvėdavo Klaipėdos krašto tautinio kostiumo akcentais papuoštus rūbus. Nuo pat pirmųjų Lietuvos nepriklausomybės metų ji įsitraukė į lietuvininkų bendrijos „Mažoji Lietuva“ veiklą, kurioje dalyvaudavo drauge su vyru, taip pat lietuvininku Jurgiu Aušra, – rašoma uni-

versiteto paskelbtame nekrologe.

Milda Dugniūtė-Aušrienė gimė 1944 m. kovo 6 d. tarnautojų Pauliaus ir Onos Dugnių šeimoje Klaipėdoje. 1945–1962 m. kartu su tėvais gyveno Priekulėje, kur baigė vidurinę mokyklą. 1962–1967 m. studijavo Vilniaus universiteto Chemijos fakultete ir įgijo inžinieriaus-technologo kvalifikaciją.

1967–1968 m. dirbo chemike-inžiniere metalo skardos gamykloje Vilniuje. 1968 m. ištekėjo už Jurgio Aušros ir grįžo į gimtąją Klaipėdą, kur nuo 1969 iki 1980 m. dirbo vyresniąja chemike-inžiniere Klaipėdos gamybiniame medvilnės susivienijime „Trinyčiai“.

Nuo 1980 m. rugsėjo pradėjo akademinę veiklą tuometinio Kauno politechnikos instituto (dabar – KTU) Klaipėdos fakultete jaunesniąja mokslo darbuotoja. 1981 m. pakviesta dirbti Mechaninių disciplinų katedros asistente. Su kolegomis įkūrė Cheminės technologijos laboratoriją, tapo išradimo „Birių produktų dozatorius“ paraiškos bendraautore, dėstė ir vadovavo studentų praktikai, aktyviai dalyvavo visuomeninėje fakulteto veikloje kaip akademinės grupės kuratorė. Buvo D. Mendelejevo VCHD pirminės organizacijos sekretorė, moksleivių mokslinės draugijos vadovė. 1983 m. paskirta vyresniąja dėstytoja.

1997 m. Milda Aušrienė baigė Klaipėdos aukštesniąją pedagogikos mokyklą ir įgijo vokiečių kalbos mokytojos kvalifikaciją, siekdama cheminių specialybių studentams padėti suformuoti profesinės kalbos įgūdžius. Ji nuolat tobulino savo kvalifikaciją: 1984 m. stažavosi LMA Chemijos ir cheminės technologijos institute antikorozinės apsaugos, o 1989 m. Maskvos D. Mendelejevo technologiniame institute – bendrosios chemijos tematikoje. 2005 m. Bradforde koledže (Jungtinėje Karalystėje) tobulino akademinę anglų kalbą.

1991 m. įkūrus Klaipėdos universitetą, M. Aušrienė akademinę veiklą tęsė šio universiteto Technikos fakulteto Chemijos ir cheminės technologijos katedroje. Ji parengė 4 mokomąsias metodines priemones: „Metalų korozija ir sauga“ (2002 m.), „Koloidų chemijos metmenys“ (2004 m.), „Įvadas į koroziją“ (2006 m.), „Nuotolinio mokymo medžiaga Europos suvirinimo inžinieriaus kursui“ (2006 m.).

Prieš porą metų Klaipėdos evangelikų liuteronų bažnyčioje Milda su vyru, buvusiu Klaipėdos miesto meru, vėliau apskrities valdytoju, „Klaipėdos naftos“ generaliniu direktoriumi Jurgiu atšventė auksines vestuves. Neeilinę sukaktį paminėjusi pora susilaukė dviejų vaikų ir galėjo didžiuotis 9 anūkais. Pasiteiravus, kokia tokios laimingos santuokos formulė, Milda pajaukavo, kad jų santykiams galima pritaikyti lietuvišką patarlę „atitiko kirvis kotą“. Jurgis Aušra teigė, kad visada vadovavosi taisykle „džiaukis šia akimirka.“ Iš tų akimirkų, pasak jo, ir susideda viso gyvenimo prasmė.

„Klaipėdos universiteto bendruomenė Mildą Aušrienę visada prisimins kaip labai nuoširdžią, draugišką kolegę, kuri ne vieną paskatino rinktis dėstytojo ir chemiko-technologo kelią. Pasak jos buvusios studentės Eglės Jokužytės, ji buvo nuostabi Klaipėdos universiteto chemijos dėstytoja, kuri leisdavo įvairias užduotis atlikti grupėse, leisdavo kurti, rašyti ir inicijuoti. Tokia ji buvo – puikiai išsilavinusi, ieškanti ir kūrybiška“, – rašoma universiteto pranešime. ■

TAUTOS ISTORIJOS PUSLAPIAI

Paskelbtas Lietuvos partizanų karo (1944–1953) dalyvių sąrašas ir duomenys apie okupantų represuotus gyventojus

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras atidarė naują svetainę www.laisveskovos.lt, kurioje pirmą kartą viešai skelbia išsamų Lietuvos partizanų karo (1944–1953) dalyvių sąrašą. Šis sąrašas nėra baigtinis, šiuo metu pateikta 12 799 vardai: žuvusieji kovos lauke, nutiestieji mirties bausme sušaudant ir mirusieji įkalinimo vietose. Vėlesniuose etapuose planuojama skelbti išgyvenusiųjų vardus: represuotųjų, tačiau grįžusių iš lagerių, bei išsislapsčiusių partizanų ir jų ryšininkų. Žinynas bus nuolat pildomas ir tikslinamas. Šiame darbe Centras tikisi ir prašo visuo-

menės paramos – svetainėje yra nuorodos, kaip galima pranešti naują informaciją arba pataisyti pastebėtus netikslumus.

Tai jau antrasis šiemet Centro paskelbtas informacinis žinynas: didelio piliečių susidomėjimo sulaukė vasaros pradžioje atvėrta kita vieša Centro internetinė prieiga, kurioje pateikti duomenys apie 1940–1953 m. sovietų okupacinės valdžios represuotus – ištremtus, įkalinimus, nužudytus – Lietuvos gyventojus. *Parengta pagal Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pranešimą* ■

JIE BUVO PIRMIEJI Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Iniciatyvinės grupės nariai

Regimantas Adomaitis • Vytautas Jurgis Bubnys • Juozas Bulavas • Antanas Buračas • Algimantas Čekuolis • Virgilijus Juozas Čepaitis • Vaclovas Daunoras • Sigitas Geda • Bronislovas Genzelis • Arvydas Juozaitis • Julius Juzeliūnas • Algirdas Kaušpėdas • Česlovas Kudaba • Bronislavas Juozas Kuzmickas • Vytautas Landsbergis • Bronius Leonavičius • Meilė Lukšienė • Alfonsas Maldonis • Justinas

Marcinkevičius • Alvydas Medalinskas • Jokūbas Minkevičius • Algimantas Nasvytis • Romualdas Ozolas • Romas Pakalnis • Saulius Pečiulis • Vytautas Petkevičius • Kazimira Prunskienė • Vytautas Radžvilas • Raimundas Leonas Rajeckas • Artūras Skučas • Gintaras Songaila • Arvydas Šaltenis • Vitas Tomkus • Zigmas Vaišvila • Arūnas Žebriūnas. „ML“ informacija ■

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės indėlis į mokslinės informacijos sklaidos ir populiarinimo sistemą“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2020 m. skyrė 8 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Raimundas Dužinskas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vygintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Medineckienė, Andrius Pukas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Dalia Urbanavičienė, Janina Valančiūtė, Raimundas Kaminskas
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.